
VASTUVÕETUD TEKSTID

P9_TA(2021)0243

Türgit käsitlevad 2019.–2020. aasta aruanded

Euroopa Parlamendi 19. mai 2021. aasta resolutsioon komisjoni 2019. ja 2020. aasta Türgit käsitlevate aruannete kohta (2019/2176(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni 6. oktoobri 2020. aasta teatist ELi laienemispoliitika kohta (COM(2020)0660) ja sellele lisatud 2020. aasta aruannet Türgi kohta (SWD(2020)0355),
- võttes arvesse Türgiga peetavate läbirääkimiste raamistikku, mis võeti vastu 3. oktoobril 2005. aastal, ja asjaolu, et Türgi (nagu kõigi kandidaatriikide) ühinemine ELiga sõltub Kopenhaageni kriteeriumide täielikust täitmisest, ning vajadust normaliseerida Türgi suhteid kõigi ELi liikmesriikidega, sealhulgas Küprose Vabariigiga,
- võttes arvesse komisjoni 29. mai 2019. aasta teatist ELi laienemisstrateegia kohta (COM(2019)0260) ja sellele lisatud 2019. aasta aruannet Türgi kohta (SWD(2019)0220),
- võttes arvesse komisjoni 5. veebruari 2020. aasta teatist „Ühinemisprotsessi tõhustamine – Lääne-Balkani riikide usutavad väljavaated saada ELi liikmeks“ (COM(2020)0057),
- võttes arvesse tollase Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide 21. septembri 2005. aasta deklaratsiooni, mis järgnes avaldusele, mille Türgi tegi 29. juulil 2005. aastal Ankara protokollil allkirjastamisel, ja mis sisaldab sätet, mille kohaselt on kõikide liikmesriikide tunnustamine läbirääkimiste vajalik element, ning võttes arvesse vajadust, et Türgi normaliseeriks suhted kõigi liikmesriikidega ja rakendaks Ankara lepingu lisaprotokollil täiel määral kõigi liikmesriikide suhtes, kaotades piirangute ja diskrimineerimiseta kõik kaupade vaba liikumise takistused, sealhulgas piirangud transpordivahenditele,
- võttes arvesse Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklit 46, milles on sätestatud, et konventsiooniosalised kohustuvad järgima Euroopa Inimõiguste Kohtu lõplikke otsuseid kõigis nende osalusega kohtuasjades, ning seetõttu Türgi kohustust rakendada kõigi Euroopa kohtute, sealhulgas Inimõiguste Kohtu otsuseid,
- võttes arvesse nõukogu 26. juuni 2018. aasta ja 18. juuni 2019. aasta järeldusi laienemise ning stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessi kohta, nõukogu 15. juuli ja 14. oktoobri 2019. aasta järeldusi Vahemere idaosas toimuva Türgi ebaseadusliku

- puurimistegevuse kohta, Euroopa Ülemkogu 12. detsembri 2019. aasta ning 1.–2. ja 15.–16. oktoobri 2020. aasta järeldusi, ELi välisministrite 15. mai 2020. aasta avaldust ja 14. augusti 2020. aasta videokonverentsi olukorra kohta Vahemere idaosas, ELi välisministrite 27.–28. augusti 2020. aasta mitteametliku kohtumise tulemusi ning kõiki varasemaid nõukogu ja Euroopa Ülemkogu asjakohaseid järeldusi,
- võttes arvesse UNESCO 10. juuli 2020. aasta avaldust Istanbulis asuva Hagia Sophia kohta,
  - võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 22. märtsi 2021. aasta ühisteatist ELi ja Türgi vaheliste poliitiliste, majandus- ja kaubandussuhete olukorra kohta (JOIN(2021)0008),
  - võttes arvesse Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku 19. veebruari 2020. aasta aruannet, mis koostati pärast tema 1.–5. juulil 2019 toimunud Türgi-visitit,
  - võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu asjakohaseid resolutsioone Küprose kohta, sealhulgas resolutsiooni 550 (1984) ja resolutsiooni 789 (1992),
  - võttes arvesse ELi ja Türgi 18. märtsi 2016. aasta avaldust,
  - võttes arvesse komisjoni 30. aprilli 2020. aasta teatist „Neljas aastaaruanne Türgi pagulasrahastu kohta“ (COM(2020)0162),
  - võttes arvesse tõsiasja, et organisatsiooni Piirideta Reporterid avaldatud 2020. aasta maailma ajakirjandusvabaduse indeksis on Türgi 180 riigi seas 154. kohal, ning Bertelsmanni üleminekuindeksi (Bertelsmann Transformation Index) 2020. aasta aruannet Türgi kohta,
  - võttes arvesse oma 15. aprilli 2015. aasta resolutsiooni Armeenia genotsiidi 100. aastapäeva kohta¹,
  - võttes arvesse Euroopa Nõukogu Veneetsia komisjoni arvamusi, eriti 10.–11. märtsi 2017. aasta arvamusi – arvamust põhiseaduse muudatuste kohta, mille Suur Rahvuskogu võttis vastu 21. jaanuaril 2017 ja mis pandi hääletusele 16. aprilli 2017. aasta riiklikul referendumil, arvamust hiljutistes erakorralise seisukorra dekreetseadustes esitatud meetmete kohta seoses meediavabadusega ning arvamust kriminaalrahukohtunike ülesannete, pädevuste ja toimimise kohta, 6.–7. oktoobri 2017. aasta arvamust 1. septembri 2016. aasta erakorralise seisukorra dekreetseaduse nr 674 Türgis kohapeal demokraatia rakendamist käsitlevate sätete kohta, 9.–10. detsembri 2016. aasta arvamust pärast 15. juuli 2016. aasta ebaõnnestunud riigipöördekatset vastu võetud erakorralise seisukorra dekreetseaduste nr 667–676 kohta ning 14.–15. oktoobri 2016. aasta arvamust põhiseaduse artikli 83 teise lõigu (parlamendiliikmete puutumatus) kohaldamise peatamise kohta,
  - võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Türgi kohta, eriti 13. märtsi 2019. aasta resolutsiooni, mis käsitleb komisjoni 2018. aasta aruannet Türgi kohta², 19. septembri 2019. aasta resolutsiooni olukorra kohta Türgis ja eelkõige valitud linnapeade ametist tagandamise kohta³, 24. oktoobri 2019. aasta resolutsiooni, mis käsitleb Türgi sõjalist

---

¹ ELT C 328, 6.9.2016, lk 2.

² ELT C 23, 21.1.2021, lk 58.

³ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2019)0017.

operatsiooni Süüria kirdeosas ja selle tagajärgi¹, 17. septembri 2020. aasta resolutsiooni Euroopa Ülemkogu erakorralise tippkohtumise ettevalmistamise kohta, mille keskmes on olukorra ohtlik teravnemine ja Türgi roll Vahemere idaosas², ning 26. novembri 2020. aasta resolutsiooni Türgi ebaseaduslikule tegevusele järgnenud pingete kasvu kohta Varoshas ja tungiva vajaduse kohta alustada uuesti läbirääkimisi³,

- võttes arvesse kodukorra artiklit 54,
  - võttes arvesse petitsioonikomisjoni arvamust,
  - võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A9-0153/2021),
- A. arvestades, et Türgi on olnud assotsieerimislepinguga ELiga seotud alates 1964. aastast⁴ ning et tolliliit loodi 1995. aastal; arvestades, et Euroopa Ülemkogu andis Türgile kandidaatriigi staatuse 1999. aasta detsembris ja ühinemisläbirääkimisi alustati 2005. aastal; arvestades, et järelikult on Türgi alates 1999. aastast olnud kõige ambitsioonikamates ja vastastikku nõudlikumates suhetes, mida EL saab ühele riigile pakkuda, st ELi tulevase liikme kandidaadistaatuses; arvestades, et Türgilt kui kandidaatriigilt ja ELi oluliselt partnerilt oodatakse Kopenhaageni kriteeriumide järgimist ja täitmist ning demokraatia, inimõiguste ja õigusriigi kõrgeimast standarditest kinni pidamist, sealhulgas nende rahvusvaheliste konventsioonide järgimist, millega EL on ühinenud; arvestades, et selle eeltingimuseks on vajadus reaalselt kohustuda ühinemisprotsessi edenedes viima eri avatud peatükkides läbi nõutavaid reforme ning seega vajadus viia oma õigusaktid järk-järgult vastavusse ELi õigustikuga ja läheneda kõigis aspektides ELi väärtustele, huvidele, normidele ja poliitikale; arvestades, et kandidaatriigiks olemisega kaasneb vajadus jätkata ja säilitada heanaaberlikke suhteid ELi ja selle liikmesriikidega, nende vahel vahet tegemata; arvestades, et Türgi viis kandidaatriigina ja ühinemisprotsessi raames läbi rea olulisi reforme, mis andis mõneks ajaks lootust edusammudele ELi liikmelisuse saavutamisel; arvestades, et kõigi nende aastate jooksul on EL ühinemisprotsessi tugevalt toetanud nii poliitiliselt kui ka rahaliselt;
- B. arvestades, et ELi ja Türgi vaheliste heade suhete ülioluline eeldus on õigusriigi ja rahvusvahelise avaliku õiguse põhimõtete järgimine, sealhulgas eelkõige võimude lahusus ning võitlus korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu, ühinemisvabadus ja õigus rahumeelselt meelt avaldada, väljendusvabadus ning rahvusvahemuste ja muude vähemuste ja kogukondade õigused;
- C. arvestades, et analüüsid komisjoni Türgit käsitlevaid aruandeid alates 2014. aastast, eelkõige 2019. ja 2020. aasta aruandeid, on näha, et Türgi valitsus on kahjuks vastupidiselt sellele, mida võiks oodata ühelt kandidaatriigilt, üha enam ja kiiresti kaugenenud ELi väärtustest ja normatiivsest raamistikust, ning seda tõendavad mitte ainult riigisisised tagasilöögid demokraatia vallas, vaid ka agressiivsed välispoliitilised sammud, sealhulgas ELi liikmesriikide vastu suunatud ebaseaduslikud meetmed; märgib, et nendes aruannetes kinnitatakse, et Türgi ei rakendanud eelmiste aruannete soovitusi, viidates Türgi pühendumuse puudumisele ja seades kahtluse alla riigi

---

¹ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2019)0049.

² Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2020)0230.

³ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2020)0332.

⁴ Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vaheline 12. septembri 1963. aasta assotsieerimisleping (EÜT L 361, 31.12.1977, lk 29).

ühinemissoovi; arvestades, et muret Türgi üldise tagasilanguse pärast ja kriitilist hinnangut selle kohta on jaganud ka teised asjaomased rahvusvahelised organisatsioonid, näiteks Euroopa Nõukogu, ja rahvusvahelised inimõiguste organisatsioonid; arvestades, et see on kajastunud ka Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtuasjade ja kriitiliste otsuste arvu kasvus; arvestades, et sellist tagasilangust on täheldatud kolmes põhivaldkonnas: õigusriigi ja põhiõiguste seisukorra halvenemine, institutsiooniline raamistik ja sellega seotud reformid ning välispoliitika, milles esineb üha rohkem konflikte ning kus dialoogi ja diplomaatia asemel kiputakse valima sõjalisi võimalusi; arvestades, et kõigis neis kolmes valdkonnas on selgelt lahku mindud ELi normidest, poliitikast ja huvidest;

- D. arvestades, et Euroopa Parlament rõhutas oma eelmises aastaaruandes muret Türgis toimuvate muutuste ja tõsiste tagasilööride pärast ning palus Türgil hoiduda igasugusest tegevusest, mis rikuks ELi liikmesriikide suveräänsust ja suveräänseid õigusi, samuti provokatsioonidest, mis kahjustaksid konstruktiivse ja siira dialoogi võimalikkust, ning kutsus komisjoni ja liikmesriike üles kooskõlas läbirääkimisraamistikuga ametlikult peatama Türgiga peetavad ühinemisläbirääkimised; arvestades, et Euroopa Parlament on endiselt kindlalt valmis pidama Türgiga demokraatlikku ja poliitilist dialoogi; arvestades, et ajal, kui Türgi valitsus oli andnud lubaduse viia ellu olulisi reforme, nõudis Euroopa Parlament korduvalt 23. peatüki (kohtusüsteem ja põhiõigused) ning 24. peatüki (õigus, vabadus ja turvalisus) avamist läbirääkimistel; arvestades, et Euroopa Parlament on olulisel määral vähendanud Türgi ühinemiselset rahastamist, võttes arvesse tagasiminekut riigi demokraatia seisukorras ja suutmatust järgida õigusriiki; arvestades, et komisjon on märkinud, et mis puudutab Türgi programmidele eraldatavaid rahalisi vahendeid, siis nüüd pakub EL vaid minimaalset toetust kodanikuühiskonnale ja asjaomastele sidusrühmadele, nagu ajakirjanikud ja inimõiguste kaitsjad;
- E. arvestades, et parlamendi põhimõttekindlast seisukohast ja kõigist praegustest asjaoludest hoolimata pakkus Euroopa Ülemkogu oma 1.–2. oktoobri 2020. aasta järeldustes Türgile välja uuendatud ja laiaulatusliku positiivse tegevuskava, eeldusel, et Türgi jätkab konstruktiivseid pingutusi, et lõpetada oma ebaseaduslik tegevus Kreeka ja Küprose suhtes, ning eeldusel, et tehakse vastastikuseid järeleandmisi, vähendatakse pingeid ja loobutakse agressiivsest käitumisest edasises püüdluses ELi ja Türgi vahelisi suhteid taastada; arvestades, et samades järeldustes rõhutas Euroopa Ülemkogu, et Türgi uue ühepoolse tegevuse või provokatsioonide korral, millega rikutakse rahvusvahelist õigust, kasutab EL kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid ja võimalusi, sealhulgas neid, mis on kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 29 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 215, et kaitsta oma ja oma liikmesriikide huve ning võtta vastu asjakohaseid otsuseid; arvestades, et Türgi on hiljuti nõustunud taasalustama ettevalmistavaid kõnelusi Kreekaga, et tegeleda lahendamata küsimustega, mis mõjutavad Türgi ja Kreeka vahelisi suhteid ning puudutavad Kreeka suveräänseid õigusi; arvestades, et see on positiivne areng, mis võib tähistada Türgi ning ELi ja selle liikmesriikide vahelise uue dialoogi ja koostöö ajastu algust; arvestades, et kui Türgi astuks rohkem positiivseid samme ja teeks positiivseid algatusi ning ennekõike võtaks lisaks deklaratsioonide tegemisele tegelikke meetmeid, aitaks see oluliselt kaasa uuele arusaamale kahepoolsete suhete tulevikust; arvestades, et sellises olukorras on oluline edendada usalduse suurendamist ja laiaulatuslikumat arutelu Türgi ja ELi tulevaste suhete üle ning võimaldada diplomaatial viia täide ELi ja Türgi suhetega seotud püüdlused ja ootused, säilitades samal ajal kõrge valvsustaseme ja hoides käigus dialoogi inimõiguste olukorra üle Türgis;

Ühinemisprotsessi üldhinnang

1. märgib sügava murega, et kuigi Türgi on kandidaatriik, on selle valitsus viimastel aastatel jätkanud pidevat ja kasvavat kaugenemist ELi väärtustest ja normidest; märgib, et lisaks sellele on Vahemere idaosas võetud ühepoolsed meetmed ning ELi ja selle liikmesriikide vastu esitatud karmid ja mõnikord provokatiivsed avaldused viinud ELi ja Türgi suhted ajalooliselt madalaimale tasemele, olles niivõrd halvenenud, et see nõuab mõlemalt poolelt nendevaheliste suhete ja suhteraamistiku praeguse olukorra põhjalikku ümberhindamist, et taastada dialoog vastastikuse usalduse ja koostöö vaimus ning tõhusalt lahendada praeguste konfliktide algpõhjused;
2. märgib, et Türgi poliitilise tahte puudumine viia läbi ühinemisprotsessi raames nõutud reforme ja suutmatust vastata ELi tõsisele murele õigusriigi ja põhiõiguste pärast on sügavalt ja negatiivselt mõjutanud ühinemisprotsessi ja selle väljavaateid ning on viinud selleni, et ELi ja Türgi suhted muutuvad üha enam tehinguteks ja lähtuvad asjaoludest, mis vaevu kajastavad algselt kavandatud järkjärgulist ja edenevat ELi õigustikuga vastavusse viimist, millel on eelnevalt kindlaks määratud eesmärgid; märgib, et selle tulemusena on ühinemisläbirääkimiste raames avatud ainult 16 peatükki 35-st ja ajutiselt on suletud ainult üks peatükk; rõhutab seetõttu, et praeguses olukorras on Türgi ühinemisläbirääkimised reaalselt ja kahetsusväärset seiskunud;
3. on sügavalt mures asjaolu pärast, et aastate jooksul on Türgi lähenemisalaste edusammude puudumisest saanud täielik tagasitõmbumine, mida iseloomustab tugev tagasimineku kolmes põhivaldkonnas: i) tagasilangused õigusriigi ja põhiõiguste alal, ii) tagurlike institutsiooniliste reformide vastuvõtmine ning iii) vastasseisul põhineva ja vaenuliku välispoliitika jätkamine, sealhulgas ELi ja selle liikmesriikide, eelkõige Kreeka ja Küprose suhtes; on mures ka asjaolu pärast, et seda tagasiminekut on järjest enam saatnud sõnaselge ja kohati agressiivne ELi-vastane narratiiv, mida esitavad kõrged valitsusametnikud, nende hulgas president, ja mida riigis võimendavad valitsusmeelsed meediakanalid; kutsub sellega seoses Türgit üles andma uut hinnangut sellele, kui siiras on tema pühendumus Euroopa Liiduga tihedamate suhete loomisele ja ELi õigustikuga vastavusse viimisele, ja seda siirust usutavalt demonstreerima, kuna see on kogu ühinemisprotsessi elujõulisuse hädavajalik koostisosa;
4. rõhutab, et ükski stiimul, mida ELi saaks pakkuda, ei saa kunagi asendada Türgi enda hädavajalikku poliitilist tahet tagada demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste austamine ning saada lõpuks ELi liikmesriigiks; tuletab meelde, et ühinemisprotsess on tulemspõhine protsess, mis sõltub objektiivsetest edusammudest ja Kopenhaageni kriteeriumide ning ELi väärtuste selgesti märgatavast järgimisest ja heanaaberlike suhete hoidmisest ELi liikmesriikidega; tunnustab ELi vastu võetud püsivat avatuse ja hea tahte strateegiat, mis hiljuti lisati Euroopa Ülemkogu 2020. aasta oktoobris esitatud uuendatud positiivsesse tegevuskavva; tunnustab lisaks ELi jätkuvaid diplomaatilisi jõupingutusi, mille eesmärk on taastada Türgiga tõelise ja tõhusa dialoogi pidamise suutlikkus;
5. tunnustab, et tulemuste puudumine aina enam soikuvast ühinemisprotsessis on mõlemat poolt väsitanud ja põhjustanud järkjärgulise eraldumise ning Türgi ametivõimude kasvava hoolimatuse komisjoni korraldatava edusammude seire menetluse tulemuste ja parlamendi resolutsioonide suhtes; tuletab sellega seoses meelde, et ajal, kui Türgi valitsus oli lubanud põhjalikke reforme läbi viia (ehkki ta ei täitnud neid lubadusi kunagi) ja tal oleks vaja läinud selgeid teetähiseid, jätkas nõukogu 23. peatüki (kohtusüsteem ja põhiõigused) ning 24. peatüki (õigus, vabadus ja turvalisus) avamise

tõkestamist; rõhutab siiski, et nõukogu loodud takistus ei saa olla viimastel aastatel toimunud tagasimineku ettekäändeks; on seisukohal, et ühinemisprotsessist on saanud omaette eesmärk;

6. väljendab kahetsust, et pärast parlamendi viimase raporti koostamist on olukord institutsionaalses, sise- ja välispoliitikas paranemise asemel veelgi halvenenud; nõuab seetõttu kindlalt, et kui praegust negatiivset suundumust kiiresti ja jäädavalt ei muudeta, peaks komisjon vastavalt 2005. aasta oktoobri läbirääkimisraamistikule soovitama Türgiga peetavate ühinemisläbirääkimiste ametlikku peatamist, et mõlemad pooled vaataksid realistlikul viisil ning struktureeritud ja põhjaliku kõrgetasemelise dialoogi käigus läbi praeguse raamistiku sobivuse ja toimivuse või püüaksid vajaduse korral leida tulevasteks suheteks uusi võimalikke mudeleid; tunnistab, et igal juhul tuleks läbirääkimisi pidada heauskselt ning neid ei tohiks rajalt eemale juhtida ega ümber pöörata pelgalt kultuurilistel või usulistel motiividel;
7. peab kahetsusväärseks ELi ja Türgi vahelise mõistmise nüüdset puudumist, kuid kinnitab veel kord oma kindlat veendumust, et Türgi on strateegilise tähtsusega riik nii poliitilises, majanduslikus kui ka välispoliitika mõttes, partner, kes on oluline laiemal piirkonnastabiilsuse huvides, ning liitlane, kellega EL soovib hoida parimaid võimalikke suhteid, sealhulgas NATO raames, et luua Vahemere idaosas stabiilne ja turvaline keskkond, mis põhineb heal dialoogil, pühendumusel, austusel ja vastastikusel usaldusel; kinnitab veel kord oma huvi strateegilise kooskõlastamise ja konstruktiivse koostöö vastu, mis põhineb ühistel väärtustel ja huvidel sellistes valdkondades nagu välispoliitika ja julgeolek, majandus, kaubandus, ränne, kliimamuutused ja digiüleminek; on pettunud, et kõiki neid positiivse suhte väljavaateid takistab Türgi juhtkonna praegune poliitika, sealhulgas Türgi destabiliseeriv käitumine piirkonnas ja tema ühepoolne tegevus, mis rikub rahvusvahelist õigust;
8. väljendab tahet suurendada ja süvendada Türgi ja ELi liikmesriikide ühiskondade vahelist vastastikust teadlikkust ja mõistmist, edendades kultuurilist arengut, sotsiaalkultuurilisi vahetusi ning võideldes kõigi sotsiaalsete, usuliste ja kultuuriliste eelarvamuste ja sallimatuse ilmingute vastu; kinnitab kindlalt, et Euroopa Liit ja selle liikmesriigid on eelkõige Türgi ja Türgi inimeste sõbrad ja partnerid, sest ELil on nendega sügavad kaubandus-, kultuuri- ja ajaloolised sidemed; väljendab oma täielikku pühendumust Türgi sõltumatu kodanikuühiskonna jätkuvale toetamisele mis tahes asjaoludel ja suhete raamistikus, mida tulevik tuua võib; on siiski veendunud, et ühinemisprotsess on endiselt kõige võimsam vahend, mille abil saab Türgi valitsusele normatiivset survet avaldada ja temaga konstruktiivset dialoogi pidada, ning et see on ka parim raamistik, milles toetada Türgi ühiskonna demokraatlikke ja Euroopa-meelseid püüdlusi ning edendada lähenemist ELile ja selle liikmesriikidele poliitika ja normide, sealhulgas põhiõiguste ja demokraatlike väärtuste vallas; rõhutab, et ainult tehingutel põhinev suhe ei aita eriti kaasa Türgi liikumisele demokraatlikuma mudeli suunas, ning et see liikumine nõuab poliitilist tahet kõrgeimal poliitilisel tasandil;
9. rõhutab sellega seoses, kui oluline on paralleelselt institutsioonilisel tasandil dialoogi pidamise võimega tagada tihedad toimivad sidemed Türgi ühiskonnaga; nõuab seetõttu tungivalt, et komisjon ja Euroopa välisteenistus seaksid esmatähtsaks Türgi elujõulise kodanikuühiskonna ja selle demokraatiat taotlevad jõupingutused ning jätkaksid Türgi kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamist asjakohaste rahastamisvahendite, sealhulgas ühinemiseelse abi instrumendi (IPA) kaudu, kuna need organisatsioonid võivad aidata luua poliitilist tahet, mis on vajalik ELi integratsiooniprotsessile tugeva aluse panemiseks; kordab sellega seoses oma nõudmist, et EL haldaks Türgis

läbiviidavate poliitiliste reformide rahastamist IPA kaudu ning keskenduks jätkuvalt dialoogi edendamisele ja kodanikuühiskonna, valitsusväliste osalejate ja inimestevaheliste kontaktide toetamisele, nii kaua kui riik ei tee mingeid edusamme demokraatia, õigusriigi ja inimõiguste valdkonnas; ergutab looma Türgi kodanikuühiskonnaga uue ja vahetu konstruktiivse dialoogi pidamise mehhanismi, et suurendada vastastikust usaldust ja säilitada Türgi ühiskonna demokraatlikke ja Euroopa-meelseid püüdlusi, toetades arvamuste vahetamist eelkõige demokratiseerimise, inimõiguste, õigusriigi, hea valitsemistava, kestliku arengu ning rohe- ja digiülemineku teemadel, toetudes tõhusate tulemuste saamiseks piisavatele ELi rahalistele vahenditele; palub komisjonil ja Euroopa välisteenistusel jätkata Türgi noorte toetamist asjakohaste rahastamisvahendite kaudu ning laiendada neile osalemisvõimalust programmis „Erasmus+“ ja Jean Monnet’ stipendiumite taotlemisvõimalust, et toetada muu hulgas teaduskoostööd ja ühist võitlust kliimamuutuste vastu, keskkonnakaitset ning naiste mõjuvõimu suurendamist ühiskonnas ja ettevõtluses;

Õigusriik ja põhiõigused

10. on sügavalt mures tõsise põhivabadustest taganemise pärast, mis näitab inimõiguste äärmiselt halba olukorda Türgis ning demokraatia ja õigusriigi jätkuvat õõnestamist, millega rikutakse Kopenhaageni kriteeriume;
11. on veendunud, et põhiõiguste ja -vabaduste üliolulist valdkonda, mis on ühinemisprotsessi keskmes, ei saa lahutada ja eraldada suhetest üldiselt, ning et see jääb peamiseks takistuseks edusammude tegemisel mis tahes positiivse tegevuskava kohaselt, mida Türgile võidakse pakkuda ja mille tingimuseks peaks olema ka rahvusvahelise õiguse ning heanaaberlike suhete ja piirkondliku koostöö aluspõhimõtte täielik järgimine;
12. rõhutab, et põhivabaduste olukord hakkas Türgis halvenema juba enne erakorralist seisukorda, mis kuulutati välja pärast 2016. aasta riigipöördekatset, mida parlament veel kord hukka mõistab; on seisukohal, et erandolukorras, näiteks riigipöördekatse tõttu võib erakorraliste meetmete kasutamine olla õigustatud, kuid need peavad olema proportsionaalsed ning ajaliselt ja ulatuselt piiratud; märgib sügava murega, et hoolimata erakorralise seisukorra ametlikust lõpetamisest 2018. aasta juulis on õigusesse integreeritud hulk erakorralise seisukorra õigusnorme ja piiravaid sätteid ning seetõttu on erakorralise seisukorra mõju demokraatiale ja põhiõigustele jätkuvalt tugevalt tunda, hoolimata sellest, et eksistentsiaalne oht on õnneks ammu möödas;
13. peab ülimalt kahetsusväärseks, et selline repressiivne valitsemisvorm on nüüd muutunud tahtlikuks, järeleandmatuks ja süsteemseks riiklikuks poliitikaks, mis laieneb kõigile kritiseerivatele tegevustele, nagu rahumeelne poliitiline aktivism kurdide ja alaviitidega seotud murettekitavates küsimustes, rahumeelsed protestid ja meeleavaldused, mida korraldavad endised avaliku sektori töötajad, naisõiguste ja LGBTI kogukonna õiguste aktivistid ning erakorralise seisukorra ohvrid, või isegi sündmustele, mis toimusid enne riigipöördekatset, nagu Gezi protestid;
14. peab kahetsusväärseks, et praegused liialt laialivalguvad terrorismivastased sätted ja terrorismivastaste meetmete kuritarvitamine on muutunud selle riikliku poliitika alustalaks, mis seisneb inimõiguste ja riigis kostva mis tahes kriitilise häälte mahasurumises ning mida aetakse koostöös kohtuvõimuga, kes ei suuda või ei taha ohjeldada põhiseadusliku korra rikkumisi; peab kahetsusväärseks, et selline terrorismi

laialivalgub mõiste läheb kollektiivseid üldisi süüdistusi tehes vastuollu individuaalse vastutuse aluspõhimõttega; märgib sügava murega, et jätkub inimeste, teiste hulgas ajakirjanike, inimõiguste kaitsjate ja poliitiliste vastaste massiline vangistamine, kes mõistetakse süüdi või peetakse kohtueelselt kinni terrorismiga seotud vähetõendatud süüdistuste alusel, eelkõige väidetava terroristlikku organisatsiooni kuulumise eest; on väga mures selle pärast, et – nagu märgiti inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise vastuvõtmisel – Türgi ametivõimud ei kavatse terrorismivastast seadust rohkem läbi vaadata; nõuab seetõttu tungivalt, et Türgi viiks oma terrorismivastased õigusaktid vastavusse rahvusvaheliste standarditega, et tagada põhiõiguste ja -vabaduste tõhus kaitse ning proportsionaalsus ja võrdsus õiguse ees; tunnistab, et Türgil on põhjendatud julgeolekuprobleemid ja õigus terrorismiga võidelda; rõhutab, et sellest hoolimata tuleb seda tehes täiel määral austada õigusriiki, inimõiguseid ja põhivabadusi; kordab, et mõistab kindlalt ja üheselt hukka 2002. aastal terroristlike organisatsioonide ELi nimekirja kantud Kurdistani Töölispartei (PKK) vägivaldsed terrorirünnakud; avaldab siirast kaastunnet eelkõige Iraagis Gara piirkonnas 2021. aasta veebruaris toimunud terrorirünnakus hukkunud 13 Türgi kodaniku perekondadele ja Türgi üldsusele;

15. avaldab sügavat kahetsust, et Türgi terrorismivastastes sätetes ja meetmetes on säilinud arvukad erakorralised piirangud, mille tõttu need avaldavad jätkuvalt kahjulikku mõju inimõigustele ja põhivabadustele, sealhulgas piirates nõuetekohase menetluse tagatise, pikendades kohtueelse kinnipidamise kestust ja võimaldades riigiametnike jätkuvat vallandamist nende väidetavate sidemete tõttu terroristlike organisatsioonidega;
16. on väga mures, et rassistlik paremäärmslik Ülkücü liikumine, mida tuntakse ka Hallide Huntide nimetuse all ja mis on tihedalt seotud valitseva koalitsiooniparteiga Rahvusliku Liikumise Partei (MHP), levib nii Türgis kui ka ELi liikmesriikides; kutsub ELi ja selle liikmesriike üles uurima võimalust lisada Hallid Hundid ELi terroristide nimekirja, keelustama nende ühendused ja organisatsioonid ELi riikides, jälgima tähelepanelikult nende tegevust ning võitlema nende mõju vastu, mis on eriti ohtlik kurdi, armeenia või kreeka päritolu isikutele ja kõigile, keda nad peavad oma vastaseks;
17. on seisukohal, et õigusriigi õõnestamine ja kohtusüsteemi sõltumatuse süsteemne puudumine on jätkuvalt kaks kõige pakilisemat ja murettekitavamat probleemi; mõistab hukka täidesaatva võimu poolse ulatuslikuma järelevalve ja poliitilise surve, mis mõjutavad kohtunike, prokuröride, advokaatide ja advokatuuride tööd; on sügavalt mures süvenevate struktuursete probleemide pärast, mis on seotud kohtute institutsioonilise sõltumatuse puudumisega, mis on kasulik täitevvõimule; juhib tähelepanu asjaolule, et kohtusüsteemi sõltumatuse puudumine ühes valitsuse viimastel aastatel läbi viidud massiliste vallandamiste heidutava mõjuga kujutab endast tõsist ohtu õigusriigi toimimisele ja õõnestab kohtusüsteemi kui terviku suutlikkust pakkuda tõhusat õiguskaitsevahendit inimõiguste rikkumiste korral nii erakorralises seisukorras võetavate meetmete puhul kui ka üldiselt; märgib kahetsusega, et sellisel taustal ei suudeta esitatud eesmärgi saavutada kohtusüsteemi reformi strateegiaga ja kolme järjestikuse õigusaktide paketiga, eriti kui need ei kajastu reaalselt prokuröride tegevuses ning kui kohtuotsused lähevad jätkuvalt vastuollu rahvusvaheliste normidega; rõhutab, et seadusandlikku ja kohtuvõimu peab kiiresti ja põhjalikult reformima, et parandada juurdepääsu kohtusüsteemile, suurendada selle tõhusust ning tagada parem kaitse õigusele õiglasele kohtulikule arutamisele mõistliku aja jooksul;
18. mõistab hukka ligikaudu 30 % Türgi kohtunike ja prokuröride vallandamise, ulatusliku üleviimise ja sunniviisilise ametist vabastamise, mis põhjustab murettekitavat

hirmutamist, enesetsensuuri ja kohtuotsuste üldise kvaliteedi halvenemist; tuletab meelde, et iga kohtusüsteemis aset leidev ametist tagandamine ja ametisse nimetamine peaks toimuma eriti range kontrolli all, et täitevvõimul peaks olema keelatud sekkuda kohtuvõimu või püüda seda mõjutada, ning et kohtunike ametisse nimetamisel tuleks järgida sõltumatuse ja erapooletuse põhimõtteid; peab äärmiselt kahetsusväärseks, et inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise tulemuste vastuvõtmise ajal 2020. aasta oktoobris keeldus Türgi nõustumast soovitud võtta vastu põhiseaduse muudatus, mis annaks kohtunike ja prokuröride nõukogule (Hâkimler ve Savcılar Kurulu – HSK) sõltumatuse täidesaatvast võimust; nõuab, et kõrvaldataks vajakajäämised selle nõukogu liikmete valimise struktuuris ja menetluses, eesmärgiga tagada nõukogu sõltumatus ja teha lõpp tema meelevaldsetele otsustele;

19. on sügavalt mures advokaatide olukorra pärast Türgis, sest viimaste aastate jooksul on neid sadade kaupa ahistatud, vahistatud, kohtu alla antud ja süüdi mõistetud seoses nende kutsetegevusega ja klientide esindamise eest; jagab muret, mida on rõhutatud Veneetsia komisjoni 2020. aasta oktoobris vastu võetud arvamuses 1969. aasta advokaatide seaduse 2020. aasta juuli muudatuste kohta, eelkõige seoses mitme advokatuuri loomisega samas linnas; rõhutab, et see toob kaasa õiguselukutse edasise politiseerumise, mis viib vastuoluni õiguselukutse erapooletuse nõudega ja ohustab advokaatide sõltumatust; on seisukohal, et see õiguslane reform võib olla järjekordne löök kohtusüsteemi toimimisele ja katse vähendada olemasolevate advokatuuride mõjuvõimu ning summutada järelejäänud kriitilised hääled; nõuab tungivalt, et Türgi ametivõimud austaksid advokaatide sõltumatust ja lubaksid neil teha oma tööd vabalt ja kooskõlas rahvusvaheliste inimõiguste standarditega; nõuab, et viivitamata ja tingimusteta vabastataks kõik advokaadid, kes on kinni peetud üksnes oma erialal tegutsemise pärast;
20. mõistab hukka advokaat Ebru Timtiku surma pärast 238-päevast näljastreiki, millega ta nõudis õiglast kohtumõistmist pärast seda, kui ta mõisteti süüdi väidetavas kuulumises terroristlikku organisatsiooni, sellal kui tema apellatsioonikaebus oli kassatsioonikohtus menetlemisel; tuletab meelde, et pärast ansambli Grup Yorum kahe muusiku, Helin Böleki ja İbrahim Gökçeki, ning Mustafa Koçaki surma on Timtik neljas vang, kes suri 2020. aastal pärast näljastreiki, mille eesmärk oli nõuda õiglast kohtumõistmist; loodab, et pooleliolev kohtuprotsess kurdi inimõiguste advokaadi Tahir Elçi tapmises süüdistatava kolme politseiniku üle paljastab lõpuks kõik advokaadi surma asjaolud ja süüdlased võetakse vastutusele;
21. on sügavalt mures selle pärast, et Türgi kohtuvõim ja Türgi valitsus eiravad Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid, ja asjaolu pärast, et madalama astme kohtud ei järgi üha enam konstitutsioonikohtu otsuseid; tunnistab, et on olnud juhtumeid, kus Türgi kohtud on pärast Euroopa Inimõiguste Kohtu otsust vangide üle uuesti kohut mõistnud; märgib kahetsusega, et need uued kohtumenetlused ei vasta sageli rahvusvaheliselt tunnustatud õiglase kohtumõistmise normidele, näiteks İlhan Sami Çomaki kohtuasjas; kutsub Türgit üles tagama Euroopa inimõiguste konventsiooni täielikku austamist, Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohaste otsuste järgimist ja tegema koostööd Euroopa Nõukoguga, et tugevdada õigusriiki, demokraatiat ja põhiõigusi; loodab, et Euroopa Inimõiguste Kohus suudab seada esikohale kohtuotsuste langetamise paljudes pooleliolevates Türgi kohtuasjades ja seda kiirendada, sealhulgas ajakirjanik Hanım Büşra Erdali kohtuasjas; väljendab heameelt Euroopa Inimõiguste Kohtu hiljutise otsuse üle silmapaistva kirjaniku Ahmet Altani kohtuasjas, mis oli olnud pooleli alates 2017. aastast ja milles otsustati muu hulgas, et on rikutud tema õigust vabadusele ja turvalisusele ning väljendusvabadust; väljendab heameelt tema vanglast vabastamise üle

pärast seda, kui Türgi kassatsioonikohus tühistas tema suhtes tehtud otsuse, ning kutsub taas Türgi asjaomaseid ametivõime üles kohaldama kiiresti kõiki teisi Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid; märgib, et Türgi kohtud eiravad ka ÜRO mehhanismide, näiteks ÜRO inimõiguste komitee ja meelevaldse kinnipidamise küsimustega tegeleva töörühma otsuseid;

22. mõistab hukka kinnipidamistingimused, milles viibib Türgis vahistatud ja süüdi mõistetud Prantsuse kodanik Fabien Azoulay, keda on hoitud rohkem kui neli aastat vangis, viimati Giresuni vanglas, kus tema suhtes on kasutatud füüsilist vägivalda ja korduvat väärkohtlemist ning püütud sundida pöörduma islamiusku; mõistab teravalt hukka tema korduva väärkohtlemise homofoobsed ja antisemiitlikud motiivid; nõuab tungivalt, et Türgi ametivõimud võtaksid viivitamata kõik vajalikud meetmed, et tagada tema kaitse ja üleviimine koduriiki;
23. peab taunitavaks tõhusate õiguskaitsevahendite puudumist suurte vallandamiste puhul, mis puudutavad paljusid inimesi, teiste seas rohkem kui 152 000 riigiteenistajat, sealhulgas õpetajaid, arste, akadeemilisi töötajaid, juriste, kohtunikke ja prokuröre, kes vallandati ja kellel keelati alaliselt avalikus sektoris või isegi oma erialal töötada; rõhutab, et sellisel vallandamisel on vallandatavale ja tema perekonnale sageli laastav mõju, kaasa arvatud kestev sotsiaalne ja ametialane häbimärgistamine; väljendab sügavat kahtlust erioluolukorra meetmete uurimise komisjoni kui riigisisese õiguskaitsevahendi tulemusliku toimimise suhtes, kuna see komisjon ei ole sõltumatu, erapooletu ega tõhus; märgib, et meelevaldne passide tühistamine, hoolimata mõnest sellega seoses tehtud parandusest, on endiselt suur ja õigustamatu liikumisvabaduse piiramine nende inimeste puhul, keda see puudutab; kutsub Türgi ametivõime üles austama vallandatud töötajate õigusi kaitsele ja tagama hindamismenetluse kooskõla rahvusvaheliste normidega;
24. peab šokeerivaks täitevvõimu ja valitseva koalitsiooni kõrgete esindajate avaldusi, et Türgis võidakse taaskehtestada surmanuhtlus, mis kaotati 2004. aastal; hoiatab, et selline kahetsusväärne samm ei oleks vastuolus mitte ainult Türgi kehtivate rahvusvaheliste kohustustega, vaid oleks kokkusobimatu ka ELiga ühinemise protsessiga;
25. kordab, kui oluline on meediavabadus ja meedia sõltumatus, mis on üks ELi põhiväärtusi ja iga demokraatlikku süsteemi alustugi; on sügavalt mures ebaproportsionaalsete ja meelevaldsete meetmete pärast, millega Türgis piiratakse väljendusvabadust, meediavabadust ja teabe kättesaadavust, kuna terrorismivastaseid õigusnorme väärkasutatakse sageli kriitika summutamiseks ja meediapluralismi lämmatamiseks; nõuab tungivalt, et Türgi tagaks esmajärjekorras meediavabaduse ja sõnavabaduse sotsiaalmeedia platvormidel, reformides esmajärjekorras oma kriminaalkoodeksi artiklit 299 (presidendi solvamise kohta), mida kuritarvitatakse pidevalt autorite, reporterite, kolumnistide ja toimetajate tagakiusamiseks, ning viivitamata vabastama ja õigeks mõistma kõik ajakirjanikud, autorid, meediatöötajad ja sotsiaalmeedia kasutajad, keda peetakse ebaseaduslikult kinni nende ameti ja kodanikuõiguste kasutamise eest; märgib, et kuigi eelmisel aastal vähenes vangistuses viibivate ajakirjanike arv 160-lt ligikaudu 70-le, on see arv ikkagi väga suur ja tekitab tõsist muret, ning väga sageli vangistatakse inimesi tühistel põhjustel; kutsub Türgi ametivõime üles täislepimatusele kõigi ajakirjanike vastu suunatud füüsilise ja sõnalise väärkohtlemise või ähvardamise juhtumite suhtes ning lubama uuesti avada meelevaldselt suletud meediakanalid; on sügavalt mures Istanbuli provintsikohtu 20. oktoobri 2020. aasta otsuse pärast tühistada eelmine õigeksmõistev otsus ja hakata

uuesti arutama organisatsiooni Piirideta Reporterid Türgi esindaja Erol Önderoğlu, inimõiguslase Şebnem Korur Fincancı ning autori ja ajakirjaniku Ahmet Nesini süüasju: neid süüdistatakse mitmetes kuritegudes, sealhulgas terroripropaganda levitamises ning osalemises ühe ajalehega seotud solidaarsuskampanias, ning neid ähvardab kuni 14,5 aasta pikkune vanglakaristus;

26. peab äärmiselt murettekitavaks 2020. aasta juulis vastu võetud internetiväljaannete korraldust ja nende väljaannete kaudu toime pandud kuritegude vastu võitlemise korda reguleeriva seaduse negatiivset mõju sõnavabadusele, kuna sellega pannakse sotsiaalmeediateenuste pakkujatele uued karmid kohustused, antakse valitsusele ulatuslikud volitused võrgusisu tsenseerida ja täiendatakse põhjusi, mis lubavad meediakasutajatele süüdistuse esitada; märgib, et Wikipedia keeld küll tühistati, kuid rõhutab, et enam kui 400 000 veebisaiti on endiselt blokeeritud ja mitmed sotsiaalmeedia kasutamise piirangud veel jõus;
27. on sügavalt mures teatavate avalik-õiguslike asutuste, nagu raadio ja televisiooni ülemnõukogu (RTÜK) ja ajakirjandusreklaami amet (BİK), sõltumatuse ja erapooletuse puudumise pärast, kuna neid kasutatakse valitsuse suhtes kriitiliseks peetavate meediaväljaannete meelevaldseks tõkestamiseks, keelustamiseks, trahvimiseks või finantsiliseks lämmatamiseks, mis võimaldab valitsusel massiteabevahendeid peaaegu täielikult kontrollida; peab kahetsusväärseks, et 2019. aastal tühistas presidentuuri kommunikatsioonirektoraat rohkem kui 700 pressikaarti, ning peab kahetsusväärseks raskusi, mida kohalikud ja välisajakirjanikud oma töös kogevad;
28. märgib tunnustavalt, et väga suurest poliitilisest survest hoolimata on Türgis elujõuline, mitmekesine, aktiivne ja heterogeenne kodanikuühiskond, mis on Türgi valitsuse tegevuse kontrollimisel üks väheseid allesjäänud jõude ja millel on potentsiaali aidata lahendada riigi ees seisvaid raskeid poliitilisi ja sotsiaalseid probleeme; on sügavalt mures veelgi suurema tagasilanguse pärast, mis mõjutab kogunemis- ja ühinemisvabadust, ning mõistab hukka kodanikuühiskonna organisatsioonide, sealhulgas silmapaistvate inimõigustega tegelevate valitsusväliste organisatsioonide ja meedia meelevaldse sulgemise; mõistab sellega seoses hukka 2020. aasta detsembris vastu võetud uue massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamise seaduse, millega antakse siseministeriumile ja presidendile laialdased õigused piirata valitsusväliste organisatsioonide, äripartnerluste ning sõltumatute rühmade ja ühenduste tegevust ning mille eesmärk näib olevat kodanikuühiskonda veelgi enam raamistada, piirata ja kontrollida; toetab kindlalt mitme ÜRO eriesindaja üleskutset Türgi valitsusele: vaadata see seadus läbi, et tagada Türgi rahvusvaheliste inimõigustealaste kohustuste täitmine; kutsub Türgit üles pidama kriitilisi mõtlejaid ja teisitimõtlejaid, sealhulgas inimõiguslasi, akadeemilisi töötajaid ja ajakirjanikke väärtuslikeks sotsiaaldialoogis osalejateks, mitte destabiliseerivaks jõuks;
29. taunib akadeemilise vabaduse suurt ahenemist Türgis, eelkõige rahupetitsiooni esitanud akadeemiliste töötajate õiguste pidevaid rikkumisi, hoolimata konstitutsioonikohtu 2019. aasta juuli otsusest, samuti Türgi kõrgharidusnõukogu seaduse muudatusi, millega lisatakse juba kehtivatele piiravatele meetmetele uusi piiranguid;
30. mõistab hukka vägivaldsed repressioonid, millega Türgi ametivõimud reageerisid protestidele, mis olid seotud Boğaziçi ülikooli rektori ametisse nimetamisega valitsuse poolt; on šokeeritud üliõpilaste massilisest kinnipidamisest, politsei ülemäärasest jõu kasutamisest rahumeelsetel meelevaldustel, Istanbuli kubernerite otsusest keelata valikuliselt igasugused kogunemised ja meelevaldused ülikooli ümbritseval alal,

meeleavaldajate – üliõpilaste, vilistlaste ja akadeemiliste töötajate – kujutamisest terroristidena ning LGBTI-rühmade ründamisest; kutsub Türgit üles loobuma süüdistustest ja vabastama need, kes on meelevaldselt kinni peetud rahumeelse kogunemise õiguse kasutamise eest;

31. kutsub Türgit üles hoiduma ajakirjanike ja inimõiguslaste kinnipidamisest ja neile süüdistuste esitamisest, millega neid hirmutatakse või heidutatakse, et nad ei käsitleks vabalt inimõiguste probleeme; nõuab tungivalt, et Türgi uuriks viivitamatult ja sõltumatult inimõiguslaste, ajakirjanike, akadeemiliste töötajate ja kodanikuühiskonna aktivistide hirmutamise ja ahistamise juhtumeid, mis on teatavaks saanud, ja võtaks süüdlased vastutusele;
32. peab äärmiselt murettekitavaks pidevaid rünnakuid ja survet Türgi opositsiooniparteidele, sealhulgas opositsiooniliikmete süüdimõistmist, ning ametisoleva valitsuse poolt rahaliste vahendite ja riigi halduspädevuse kuritarvitamist, mis kahjustab demokraatliku süsteemi õiget toimimist; kutsub Türgi tähtsamaid parteisid üles jätkama oma demokraatlike ja parlamentaarseid pingutusi Euroopa Liidu poole liikumisel Türgi seaduste ja põhiseaduse raames;
33. peab väga murettekitavaks, et Türgi ametivõimud on eriti tugevalt ja pidevalt rünnanud Rahvademokraatlikku Parteid (HDP) ja selle noorteorganisatsioone; mõistab teravalt hukka Türgi konstitutsioonikohtu kassatsioonikohtu prokuröri esitatud süüdistuse, mille abil püütakse HDP likvideerida ja rohkem kui 600 HDP liikmel poliitiline tegevus keelata; rõhutab, et see on keskpikas perspektiivis raske poliitiline viga ja lisaks pöördumatu mõjuga löök pluralismile ja demokraatlikele põhimõtetele, millega jäetakse miljonid valijad Türgis esindamata; mõistab resoluutselt hukka endiste HDP kaasesimeeste Figen Yüksekdaği ja Selahattin Demirtaşı, kes on ka opositsioonijuht ja endine presidendikandidaat, ning endise Diyarbakırı linnaapea Gülten Kışanaki jätkuva kinnipidamise, mis kestab alates 2016. aasta novembrist; tuletab meelde Euroopa Inimõiguste Kohtu 20. novembri 2018. aasta otsust Selahattin Demirtaşı juhtumi kohta, mida kinnitati Euroopa Inimõiguste Kohtu suurkoja 22. detsembri 2020. aasta otsusega ja milles kutsutakse Türgi ametivõime üles Selahattin Demirtaşı viivitamata vabastama; peab šokeerivaks, et see Euroopa Inimõiguste Kohtu siduv otsus on endiselt täitmata; taunib Istanbuli Bakırköy 46. esimese astme kriminaalkohtu hiljutise otsuse määrata Selahattin Demirtaşıle kolme ja poole aasta pikkune vanglakaristus presidendi väidetava solvamise eest, mis on üks kõige pikemaid karistusi, mis on kunagi sedalaadi süüdistuse eest mõistetud; peab kahetsusväärseks, et 7. jaanuaril 2021. aastal võttis Ankara 22. vandekohus vastu veel ühe süüdistuse esitamise otsuse 108 poliitiku, teiste hulgas Selahattin Demirtaşı ja Figen Yüksekdaği vastu nende väidetava rolli eest 2014. aasta oktoobris Kobane linnas toimunud meeleavaldustel, kuigi see otsus põhineb samadel faktidel ja intsidentidel, mille Euroopa Inimõiguste Kohtu suurkoda oli juba tunnistanud ebapiisavaks Selahattin Demirtaşı kinnipidamiseks; taunib ka opositsiooniliste parlamendiliikmete parlamentaarse staatuse korduvat tühistamist, mis kahjustab tõsiselt parlamendi kui demokraatliku institutsiooni mainet; peab murettekitavaks, et Ankara peaprokurör valmistab ette uurimisi veel üheksa HDP parlamendisaadiku – sealhulgas HDP praeguse kaasesimehe Pervin Buldani ning Meral Danış Beştaşı, Hakkı Saruhan Oluçi, Garo Paylani, Hüda Kaya, Sezai Temelli, Serpil Kemalbay Pekgözegü, Pero Dündari ja Fatma Kurtulani – parlamentaarse puutumatus eest 2014. aasta Kobane meeleavaldustel; juhib tähelepanu Cihan Erdali juhtumile: see Türgi roheliste/vasakpoolsete noorteühenduse liige vahistati ja peeti kinni 25. septembril 2020. aastal, kui ta külastas oma perekonda Türgis, ainult selle tõttu, et ta oli kuus aastat enne vahistamist olnud HDP liige; mõistab hukka otsuse võtta HDP

parlamendiliikmelt Ömer Faruk Gergerlioğlult ära parlamendiliikme koht ja parlamentaarne puutumatus ning tema sellele järgnenud vahistamise Türgi Suure Rahvuskogu ruumides; on veendunud, et see otsus oli kättemaks tema inimõiguslase tegevuse eest, sealhulgas selle eest, et ta tõi parlamenti ette laialt levinud väited läbiotsimise ja ahistamise kohta vanglates ja politsei valve all ning alustas nende vastu kampaaniat sotsiaalmeedias;

34. peab äärmiselt murettekitavaks järjest suurenevat survet peamisele opositsiooniparteile (CHP) ja selle juhile Kemal Kılıçdaroğlu, sealhulgas partei brošüüride konfiskeerimist kohtumääruse alusel, Kemal Kılıçdaroğlu poliitiliste avalduste põhjal tema puutumatus äravõtmise taotlemist ning avalikke ähvardusi ja isegi füüsilisi rünnakuid tema vastu; kordab oma tõsist muret CHP Istanbuli provintsi esimehe Canan Kaftancıoğlu jätkuva poliitilise ja kohtuliku ahistamise pärast, kuna Canan Kaftancıoğlu mõisteti 2019. aasta septembris poliitiliselt motiveeritud kohtuasjas (mille kohta ei ole veel ülemkohtu otsust) peaaegu kümneks aastaks vangi ja talle esitati 2020. aasta detsembris süüdistus uues poliitilises kohtuasjas, mille eest teda ähvardab veel teine kümneaastane vanglakaristus ja mis puudutab ka nelja päevalehe Cumhuriyet ajakirjanikku; väljendab rahulolu selle üle, et CHP parlamendiliikme Enis Berberoğlu parlamendikoht ja parlamentaarne puutumatus on konstitutsioonikohtu teise, 21. jaanuaril 2021 tehtud otsusega taastatud, kuna madalama astme kohtud eirasid konstitutsioonikohtu esimest otsust;
35. kutsub Türgi vastutavaid ametivõime üles vabastama kõik vangistatud inimõiguste kaitsjad, ajakirjanikud, juristid, akadeemilised töötajad ja teised, kes on kinni peetud põhjendamatu süüdistuste alusel, ning võimaldama neil ähvarduste ja takistusteta igas olukorras oma tööd teha; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurendama Türgis ohus olevate inimõiguslaste kaitset ja toetamist, muu hulgas erakorraliste toetuste kaudu; mõistab hukka Istanbuli piirkondliku apellatsioonikohtu otsuse toetada nelja inimõiguslase pikaajalist vanglakaristust Büyükkada kohtuasjas terrorismiga seotud süüdistuste alusel, hoolimata tegelikust kuriteo koosseisu puudumisest ja asjaolust, et nende kohtualuste süüdistused on korduvalt ümber lükatud, muu hulgas riigi enda esitatud tõendusmaterjaliga; peab seda kohtuasja veel üheks näiteks kodanikuühiskonna organisatsioonide suhtes vaenulikust keskkonnast ja vaenuliku poliitilise arutelu korduvast mõjust, mis viib erapoolikute kohtuotsusteni; mõistab hukka kirjanik Ahmet Altani uuesti vahistamise 2019. aasta novembris, vaid nädal pärast seda, kui ta vabastati vanglast pärast rohkem kui kolm aastat kestnud kohtueelset kinnipidamist; on sügavalt mures Öztürk Türkddoğan, tuntud inimõiguslase ja inimõiguste ühenduse İnsan Hakları Derneği (İHD) kaasesimehe tagakiusamise pärast: Öztürk Türkddoğan vahistati hiljuti seoses ühe salastatud uurimisega tema kodus korraldatud läbiotsimise käigus ja vabastati hiljem;
36. mõistab resoluutselt hukka kodanikuühiskonna silmapaistva ja lugupeetud juhtfiguuri Osman Kavala uuesti arreteerimise juba mõni tund pärast tema õigeksmõistmist 2020. aasta veebruaris ning tema üle kolme aasta veninud kinnipidamise valesüüdistuste alusel, millega jultunult keeldutakse täitmast Euroopa Inimõiguste Kohtu lõplikku otsust ja sellele järgnenud Euroopa Nõukogu ministrite komitee üleskutseid; leiab, et uus kohtuasi ja süüdistus Osman Kavala ja USA teadlase Henri Barkey vastu väidetava spioneerimise ja Türgi põhiseadusliku korra kukutamise katse eest on alusetu, ilma igasuguse tõendusmaterjalita ja seega poliitiliselt motiveeritud; on šokeeritud hiljutistest kohtuotsustest, nagu Istanbuli apellatsioonikohtu 22. jaanuari 2021. aasta otsus, millega tühistati eelmine, õigeksmõistev otsus ja otsus Gezi pargi kohtuasja uuesti läbivaatamisel ning Istanbuli kohtu 5. veebruari 2021. aasta otsus liita see hiljuti uuesti

avatud kohtuasi teise spionaažiasjaga, millega eiratakse täielikult Euroopa Inimõiguste Kohtu otsust; rõhutab, et Euroopa Inimõiguste Kohus on juba teinud kohtuotsuse Gezi kohtuasjas ja seetõttu muudab mõlema kohtuasja liitmine eelvangistuse jätkamise veelgi absurdsemaks ja ebaseaduslikumaks; on šokeeritud kohtunike ja prokuröride nõukogu (HSK) otsusest uurida kolme Istanbuli 30. kriminaalkohtu kohtunikku, kes eelmise aasta veebruaris Osman Kavala ja ülejäänud kahtlusalused Gezi pargi kohtuprotsessis tõendite puudumise tõttu õigeks mõistsid; on šokeeritud et teisalt nimetati hiljuti justiitsministri asetäitjaks endine Istanbuli riigiprokuröri asetäitja Hasan Yılmaz, kes vastutas teise Osman Kavala vastase süüdistusakti esitamise eest;

37. on sügavalt mures jätkuvate vägivaldsete vahistamiste, peksmise, piinamise, väärkohtlemise ning julma ja ebainimliku või alandava kohtlemise pärast politsei- ja sõjaväevalve all ning vanglates, samuti viimase nelja aasta jooksul toimunud sunniviisiliste kadumiste pärast, prokuröride suutmatuse pärast korraldada sellekohaste süüdistuste sisulisi uurimisi ning julgeolekujõudude liikmete ja asjadesse segatud riigiametnike ulatusliku karistamatuse kultuuri pärast; kutsub Türgi valitsust üles selgitama sadade kadunud inimeste saatust ja andma lõpuks vastuse liikumisele Cumartesi Anneleri („laupäeva emad“), kes on õiguse nõutamiseks kogunenud nüüdseks juba üle 800 korra; nõuab, et Türgi ametivõimud uuriks pidevaid usaldusväärseid teateid piinamise ja väärkohtlemise kohta ning võtaksid süüdlased vastutusele; kutsub Türgit üles rakendama piinamise suhtes täisleppimatuse poliitikat; kutsub Türgit üles lõpetama suhtlemisvõimaluseta kinnipidamine ja kinnipidamise mitteametlikes kinnipidamiskohtades, on šokeeritud rasedate ja äsja sünnitanud naiste vahistamisest ning nõuab, et Türgi need naised vabastaks ja lõpetaks naiste vahistamise vahetult enne või pärast sünnitust; juhib tähelepanu endise avaliku sektori töötaja Yusuf Bilge Tunçi kadumisele, millest teatati 2019. aasta augustis; on väga mures üha sagedaste teadete pärast, et kinnipidamiskohtades ja vanglates kasutatakse süstemaatiliselt ja kuritarvitavalt kahtlusaluste ja kinnipeetavate, eriti naiste alasti läbiotsimist;
38. peab murettekitavaks uut õigusakti, mille kohaselt lubatakse Türgi politseil ilma lisamenetlusteta kasutada sõjalisi vahendeid, sealhulgas raskerelvastust ja salateenistuse varustust, et tulla toime riigi julgeolekut ohustavate avalike juhtumite ja sündmustega;
39. märgib, et COVID-19 pandeemia tõttu nähti õigusaktide paketiga ette kuni 90 000 vangi tingimuslik vabastamine, kelle hulgast on aga diskrimineerivalt välja arvatud väidetavate terrorismivastaste kuritegude eest kohtueelselt kinnipeetavad, sealhulgas juristid, ajakirjanikud, poliitikud ja inimõiguslased, kuna nemad ei vasta nende meetmetega seoses ennetähtaegselt vabastamise tingimustele;
40. mõistab hukka väljaspool Türgit elavate Türgi kodanike sunniviisilised väljaandmised, inimröövid või inimröövid poliitilistel põhjustel, millega rikutakse õigusriigi põhimõtet ja inimõigusi; väljendab tõsist muret selle üle, et Türgi valitsus kasutab oma mõjuvõimu, et tagada oma kodanike sunniviisiline tagasisaatmine, rikkudes rahvusvahelist õigust, mõnel juhul õnnestades kohalikke väljaandmismenetlusi, ja kutsub ELi üles selle probleemiga tegelema; mõistab hukka kõik katsed kasutada vägivalda, ahistamist või surveavaldusi Türgi päritolu opositsionääride ja poliitikute vastu või intellektuaalide, poliitikute ja aktivistide vastu Euroopas üldiselt;
41. on mures, et Türgi ombudsman ning inimõiguste ja võrdõiguslikkuse institutsioon ei vasta oma põhikirja, struktuuri, funktsiooni, tegevuse, rahalise ja tegevusliku sõltumatuse, juhtimisorgani liikmete sõltumatuse taseme ning kõlblikkuse ja

liikmelisuse poolest Pariisi põhimõtete ning rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni üldiste poliitiliste soovitude nr 2 ja nr 7 kriteeriumitele;

42. võtab teadmiseks hiljuti vastu võetud ja kahe aasta jooksul rakendatava inimõiguste tegevuskava, milles lubatakse mitmeid õigusreforme ja mis sisaldab üheksat põhieesmärki, 50 eesmärki ja peaaegu 400 meetet, mis varieeruvad konkreetsetest tehnilistest kohustustest suuresti üldiste ja mitmetimõistetavate avaldusteni; rõhutab, et kuigi tegevuskavas lubatakse tegeleda selliste oluliste küsimustega nagu kohtusüsteemi sõltumatus, väljendus- ja ühinemisvabadus ning kaitsetumate rühmade kaitse, ei käsitleta seal Türgi inimõiguste ja õigusriigi olukorra peamisi puudusi, kuna kava ei hõlma meetmeid, mille eesmärk oleks lõpetada terrorismiga seotud süüdistuste kuritarvitamine ja meelevaldsed kinnipidamised või tagada Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuste täitmine, kui vaid mõnda suurt probleemi nimetada; on seisukohal, et iga tegevuskava annab võimaluse üldist olukorda parandada üksnes siis, kui see väljendub reaalses ja usaldusväärsetes parandusmeetmetes, mis hõlmavad kõiki inimõiguste ja õigusriigi valdkonna probleeme; soovib Türgi valitsusel esitada selgema ajakava selle tegevuskava tulemuslikuks täitmiseks ning kaasata kodanikuühiskonna organisatsioone ja sidusrühmi asjakohase poliitika kujundamisse selles küsimuses;
43. tunneb Türgis laialt levinud korrupsiooni pärast; rõhutab, et Euroopa Komisjoni aruannetes märgitakse, et ei ole näha mingeid edusamme Türgi korrupsioonivastase raamistiku paljude puuduste kõrvaldamise suunas, ning kutsub Türgit üles esitama mõjusa korrupsioonivastase strateegia ja tegevuskava; märgib, et Türgi avaliku sektori asutuste aruandlust ja läbipaistvust on vaja parandada; märgib, et Türgi on saavutanud väheldast edu võitluses organiseeritud kuritegevuse vastu; kutsub Türgit üles viima oma andmekaitsealased õigusaktid vastavusse ELi normidega, et oleks võimalik teha koostööd Europoliga, ning parandada rahapesu, terrorismi rahastamise ja küberkuritegevuse vastast võitlust käsitlevaid õigusakte;
44. on jätkuvalt sügavalt mures Türgi kaguosas valitseva olukorra ja kurdi probleemi pärast, millele pööratakse vähem tähelepanu, kui need väärivad, eriti mis puudutab inimõiguste kaitset, poliitilist tegevust ning väljendus- ja veendumusvabadust; tunneb muret kurdi probleemiga tegelevate ajakirjanikele ja inimõiguslaste õiguste piiramise ning jätkuva surve pärast kurdi ajakirjandusele, kultuuri- ja keeleinstitutsioonidele ja väljendusvormidele kogu riigis, mille tulemusena kultuuriliste õiguste olukord veelgi halveneb; on mures, et vaenu õhutamise ja ähvardused kurdi päritolu inimeste vastu on endiselt tõsine probleem; rõhutab, et usaldatavat poliitilist protsessi kurdi probleemi rahumeelseks lahendamiseks on tingimata vaja jätkata, kaasates kõik asjaosalised ja demokraatlikud jõud; tunneb eriti suurt muret kurdi naiste jätkuvalt ebasoodsa olukorra pärast, mida süvendavad eelarvamused nende etnilise ja keelelise identiteedi suhtes, mis toob kaasa nende naiste veelgi suurema tõrjumise seoses nende kodaniku-, poliitiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õigustega; kutsub Türgit üles tagama kurdi naistele võrdsete õiguste ja võimaluste täieliku kättesaadavuse; kutsub Türgit üles viivitamata uurima kõiki raskeid süüdistusi inimõiguste rikkumiste, tapmiste ja sunniviisiliste kadumiste kohta ning võimaldama rahvusvahelistel vaatlajatel teha sõltumatut järelevalvet; peab murettekitavaks hiljutisi massilisi haaranguid ja kinnipidamisi Diyarbakiris, mis puudutasid juriste, poliitikuid ja kodanikuõiguste aktiviste, ning viie kodanikuühiskonna tegelase, sealhulgas Türgi meditsiiniliidu (TTB) aunoökogu liikme dr Şeyhmus Gothenburgi vangistamist; nõuab, et Türgi tagaks viivitamatu, sõltumatu ja erapooletu uurimise korraldamise kahe Vani külaelaniku, Servet Turguti and Osman Şıbani väidetava piinamise asjas: see leidis aset pärast nende kinnipidamist sandarmite poolt 11. septembril 2020 ning selle tagajärjel

Servet Turgut suri ja Osman Şıban sai raskeid vigastusi;

45. nõuab, et Türgi valitsus kaitseks vähemuste ja kaitsetute rühmade, sealhulgas naiste ja laste, LGBTI kogukonna liikmete, pagulaste, etniliste vähemuste (nagu romad, kreeka ja armeenia päritolu Türgi kodanikud) ja usuvähemuste (nagu kristlased, juudid ja aleviidid) õigusi; nõuab seetõttu, et Türgi kehtestaks viivitamata ulatuslikud diskrimineerimisvastased õigusnormid, sealhulgas etnilise päritolu, usu, keele, kodakondsuse, seksuaalse sättumuse ja soolise identiteedi alusel diskrimineerimise keelu ning rassismi, homfoobia ja transfoobia vastased meetmed;
46. mõistab teravalt hukka Türgi valitsuse otsuse Istanbuli konventsioonist lahti öelda, millega Türgi kaugeneb veelgi ELi ja rahvusvahelistest normidest ning seab tõsiselt kahtluse alla endale võetud kohustused ennetada naistevastast vägivalda ja edendada naiste õigusi, mis on selge märk inimõiguste olukorra tunduvalt halvenemisest Türgis; peab seda otsust arusaamatuks, sest konventsioon ei ole muutunud pärast seda, kui Türgi selle esimese riigina allkirjastas ja ratifitseeris, ning see otsus on ka ohtlik pandeemia ajal, mil naistevastane vägivald suureneb, ja arvestades naiste tapmiste suurt hulka Türgis; kutsub Türgi valitsust üles selle otsuse kiiresti tagasi võtma; nõuab, et mis tahes uued suhted Türgiga põhineksid demokraatlikel põhiväärtustel, sealhulgas naiste õiguste austamisel; on jätkuvalt mures selle pärast, et Türgi ühiskonnas on naistevastane vägivald, sealhulgas nn aumõrvad, ebaseaduslikud lapsega sõlmitud abielud ja seksuaalne väärkohtlemine laialt levinud ja raske probleem ning Türgi ametivõimud sageli ei karista soolise vägivalda toimepanijaid; keeldub tunnustamast mis tahes õigusnorme, mis võimaldaksid tulevikus määrata vägistajale tingimisi karistuse laste seksuaalse kuritarvitamise eest, tingimusel, et ta abiellub oma ohvriga; kutsub Türgi ametivõime üles suurendama pingutusi, et võidelda laste töö vastu, mis on Türgis küll viimastel aastatel vähenenud, kuid mida ikka veel üsna palju kasutatakse, ning laste igas vormis väärkohtlemise vastu; peab kahetsusväärseks naiste väga madalat osakaalu valitsuses ja parlamendis (vaid 17,3 %) ning kohalikul tasandil ja üldiselt kõigil otsuste tegemisega seotud kohtadel;
47. väljendab sügavat muret LGBTI kogukonna liikmete inimõiguste rikkumise, eriti füüsiliste rünnakute, kogu riigis geiparaadide keelu pikendamise ning kogunemis-, ühinemis- ja väljendusvabaduse piirangute pärast; tuletab meelde, et Türgi kuulub nende riikide hulka, kus on kõige kõrgem transseksuaalsete isikute mõrvade määr; mõistab hukka kõrgete valitsusametnike, sealhulgas usuasjade direktoraadi (Diyanet) juhi, ombudsmani institutsiooni või Türgi Punase Poolkuu Seltsi esimehe homfoobse keelekasutuse ja vaenukõned; kutsub Türgi ametiasutusi üles suurendama pingutusi vihakuritegude, eelarvamuste ja sotsiaalse soopõhise ebavõrdsuse tõkestamiseks; tuletab meelde, et vaenu õhutamist käsitlevad Türgi õigusnormid ei ole kooskõlas Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga;
48. peab ülimalt kahetsusväärseks Hagia Sophia kui ajaloo- ja usumälestise mõõks muutmist ilma eelneva aruteluta, millega ilmselt rikutakse UNESCO maailma kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsiooni, millele Türgi on alla kirjutanud; kutsub Türgi valitsust üles seda otsust uuesti kaaluma ja selle tühistama, et täielikult austada kultuuri- ja usumälestiste ja -sümbolite, eelkõige UNESCO maailmapärandi hulka arvatud objektide ajaloolist ja kultuurilist olemust; tuletab meelde, et Hagia Sophia on kõigile kogukondadele ja religioonidele avatud paik, ning kutsub UNESCOd üles võtma kohaseid meetmeid selle maailmapärandi objekti kaitsmiseks; rõhutab, et Hagia Sophia kohta tehtud otsus õhustab usukogukondade dialoogi- ja koostööpüüdlusi ning Türgi pluralistlikku ja mitmekultuurilist sotsiaalset struktuuri; peab kahetsusväärseks, et

viimaste kuude jooksul muudeti ka Moni tis Choras / Chora kirik muuseumist mošeeks;

49. kutsub Türgi ametivõime üles tegema positiivseid ja mõjusaid reforme mõtte-, südametunnistus- ja usuvabaduse valdkonnas – võimaldama usukogukondadel saada juriidilise isiku staatus ning kohaldama Veneetsia komisjoni soovitusi usukogukondade staatuse kohta, kõiki asjakohaseid Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid ja Euroopa Nõukogu resolutsioone, sealhulgas kreeka õigeusk tunnistava elanikkonna kohta Gökçeada (Imbros) ja Bozcaada (Tenedos) saarel; taunib Mor Gabrieli kloostri ja teiste Kagu-Türgi kloostrite vastaseid meetmeid ning kordab oma üleskutset Türgile: tunnustada kogu maailmas õigeusu kristlaste oikumeenilise patriarhaadi tähtsust, tunnustada seda kui juriidilist isikut ja oikumeenilise patriarhi tiitli avalikku kasutamist; rõhutab vajadust kaotada vaimulike koolitamise, ametisse nimetamise ja ametijärgluse piirangud, lubada uuesti avada Halki seminar ja kõrvaldada kõik selle asjakohast toimimist takistavad asjaolud;
50. kutsub Türgit üles tegema rahvusvaheliste organisatsioonidega, eelkõige Euroopa Nõukoguga, koostööd kultuuripärandiga kaubitsemise ja kultuuripärandi tahtliku hävitamise takistamisel ja võitlemisel selliste tegude vastu; rõhutab, et oluline on pidada kultuuri- ja usupärandi säilitamise teemal dialoogi asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide ja ELiga;
51. väljendab muret selle pärast, et Türgis elavaid uiguure ähvardab üha sagedamini kinnipidamine ja väljasaatmine teistesse riikidesse, kes võivad nad seejärel üle anda Hiinale, kus neid tõenäoliselt tõsiselt taga kiusatakse;
52. nõuab, et tulemuslikult rakendataks teist tegevuskava ja romasid käsitlevat riiklikku strateegiat, millega rakendataks kaasavamalt suhtumist kodanikuühiskonda, tugevamat soolist perspektiivi ja tihedamat koostööd kohalike ametiasutustega, ning et eraldataks selleks vajalikud vahendid;
53. toonitab, et ametiühinguvabadus ja sotsiaaldialoog on pluralistliku ühiskonna arengu jaoks ülimalt tähtsad; peab sellega seoses kahetsusväärseks, et töö- ja ametiühinguõiguste puhul esineb seadusandlikke puudujääke, ja rõhutab, et õigus organiseeruda, õigus kollektiivlääbirääkimisi pidada ja streigiõigus on töötajate põhiõigused; on mures ametiühingute jätkuvalt tugeva diskrimineerimise ning mõnede ametiühinguorganisatsioonide juhtide ja liikmete jätkuva vallandamise, ahistamise ja kinnipidamise pärast; kutsub Türgi ametivõime üles järgima endale kohustuseks võetud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni tööõiguse põhieegleid;
54. kutsub Türgit üles jätkama oma õigusaktide vastavusse viimist keskkonna- ja kliimameetmetega seotud ELi direktiivide ja õigustikuga ning ratifitseerima Pariisi kliimakokkuleppe; tunnustab Türgi keskkonnaõiguste kaitsjate tegevust ja hoiatab viimaste aastate suurte riiklike taristuprojektide, sealhulgas Istanbuli kolmanda ja suurima lennujaama ning Bosporuse kolmanda silla keskkonnakahjuliku mõju eest; on eriti mures võimaliku ökoloogilise hävingu pärast, mille võib tekitada kavandatav Istanbuli kanali projekt; rõhutab, et selle projekti keskkonnamõju positiivse hindamise vastu on algatatud mitu kohtuasja, ja nõuab sõltumatute keskkonnamõju hindamiste läbiviimist koos läbipaistvate riigihankemenetluste ja nõuetekohaste kaasavate avalike konsultatsioonidega; kutsub Türgit üles viima lõpule oma õigusnormide vastavusse

viimine ELi keskkonnamõju hindamise direktiiviga¹, sealhulgas selle naaberriikidega piiriüleseid konsultatsioone nõudvate sätetega; kordab oma üleskutset Türgi valitsusele: peatada Akkuyu tuumaelektrijaama väljaehitamise plaanid, kuna ehitus asub piirkonnas, kus esineb tugevaid maavärinaid, ning kujutab endast seetõttu suurt ohtu mitte ainult Türgile, vaid kogu Vahemere piirkonnale; palub sellest tulenevalt Türgi valitsusel ühineda piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsiooniga (Espoo konventsioon), mis kohustab osalisi üksteist teavitama ja üksteisega konsulteerima kõikide oluliste projektide puhul, millel on tõenäoliselt märkimisväärne piiriülene kahjulik keskkonnamõju; sellega seoses palub Türgi valitsusel kaasata naaberriikide valitsused Akkuyu projekti jätkamise kavadesse või vähemalt nendega konsulteerida;

Institutsiooniline raamistik

55. on mures presidentaalse süsteemi autoritaarse tõlgenduse kinnistumise pärast; on sügavalt mures presidentuuri võimu jätkuva jõulise tsentraliseerimise pärast, mis on kahjulik mitte ainult parlamendile, vaid ka ministrite nõukogule endale reformitud põhiseadusliku kava raames, mis ei taga usaldusväärset ega tõhusat võimude lahusust täidesaatva, seadusandliku ja kohtuvõimu vahel; märgib sellega seoses muret, mida Veneetsia komisjon väljendas oma arvamuses Türgi põhiseaduse muutmise kohta seoses võimude lahususega; peab kahetsusväärseks praeguse täitevorgani tõhusa demokraatliku vastutuse tagamiseks vajaliku kontrolli ja tasakaalustatuse piiranguid, eelkõige presidentuuri aruandluse puudumist; tunneb muret presidentuuri üha suurema mõju pärast riigi- ja reguleerivate asutustele, mis peaksid jääma sõltumatuks; väljendab muret eelkõige parlamendi marginaliseerumise pärast, kuna parlamendi õigusloome- ja järelevalvefunktsioone on suurel määral vähendatud ning parlamendi eelisõigusi presidendi dekreetidega korduvalt rikutud; kutsub üles vaatama läbi praeguse presidentuuri ülesehitust ja selle rakendamist vastavalt demokraatia põhimõtetele, millele on osutatud Euroopa Nõukogu Veneetsia komisjoni 2017. aasta soovitusetes;
56. tuletab meelde, et 10 %-line valimiskünnis, mis on kõrgeim Euroopa Nõukogu liikmete hulgas, on vastuolus Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga ning vähendab suurte valijarühmade esindusvõimalusi; tunneb muret avalike teadete pärast võimalike valimisreformide kohta, mis võivad veelgi raskendada erakondade pääsemist parlamenti ja nende osalemist parlamendis ning parlamendiamuse lõplikku saavutamist; kutsub Türgit üles parandama riigi kõigil tasanditel valimiste laiemat keskkonda, tagades kõigile kandidaatidele ja erakondadele õiglase ja vaba tegevusruumi ning viies ennast vastavusse Veneetsia komisjoni ning Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) soovitustega, mis käsitlevad erinevusi valimisraamistikus, ja selle üleskutset muuta otsuseid, mis ei ole kooskõlas rahvusvaheliste normide ja standarditega;
57. märgib murega, et avaliku teenistuse süsteemi iseloomustab endiselt erakondlikkus ja politiseerimine ning et see koos presidendi liigse kontrolliga riigimasina igal tasandil on kaasa toonud avaliku halduse tõhususe, suutlikkuse ja kvaliteedi üldise languse; palub Türgil võtta meetmeid, et taastada tulemuspõhine konkurentsipõhine edutamissüsteem ning tagada halduse läbipaistvus ja aruandekohustus;
58. on sügavalt mures selle pärast, et võimueliit kasutab üha sagedamini äärmusnatsionalistlikku ja õhutavat narratiivi – mida poliitikud kogu maal laialdaselt

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1).

soosivad – sest see soodustab üha enam antagonistlikku suhtumist Euroopa Liitu ja selle liikmesriikidesse ning teistesse naaberriikidesse; on mures Türgi poliitika sügava polariseerumise pärast, mida süvendab uus presidendisüsteem, ning üha enam polariseeruvate populistlike narratiivide kasutamise pärast, mis lõhestavad veelgi Türgi ühiskonda ning takistavad erakondadevahelist dialoogi ja leppimist; on mures usulise konservatiivsuse suureneva mõju pärast poliitilises elus, mis on vastuolus riigi pikaajalise ilmaliku traditsiooniga; on seetõttu mures usuasjade direktoraadi Diyanet üha suurema rolli ja ressursside pärast kõigis Türgi avaliku elu valdkondades, sealhulgas hariduses, ning välismaal, sealhulgas olulisel määral Euroopas;

59. on sügavalt mures Türgi ametivõimude hiljutiste otsuste tõsise mõju pärast kohalikele poliitikale ja demokraatiale; mõistab kindlalt hukka vähemalt 47 demokraatlikult valitud linnapea (sh Diyarbakiri, Vani, Mardini ja hiljuti Karsi linnapea) ametist tagandamise ja vangistamise küsitava väärtusega asitõendite põhjal ja eelkõige nende meelevaldse asendamise keskvalitsuse poolt ametisse määratud mittevalitud usaldusisikutega; on kindlalt veendunud, et need ebaseaduslikud otsused on otsene rünnak demokraatia peamiste aluspõhimõtete vastu, jättes miljonid valijad ilma oma demokraatlikult valitud esindajatest; kutsub Türgit üles andma vallandatud linnapeadele tagasi nende ametikohad;
60. võtab teadmiseks valitsuse poliitilised, rahalised, seadusandlikud ja haldusmeetmed opositsioonierakondade linnapeade tegevuse halvamiseks İstanbulis, Ankaras, İzmiris ja riigi kaguosa linnades; mõistab hukka ülemvalimisnõukogu (YSK) otsused suurlinna linnapea valimiste uuesti korraldamise kohta İstanbulis ning linnapea volituste andmisest keeldumise kohta valimised võitnud HDP kandidaatidele, kelle asemel need antakse teiseks jäänud Öigluse ja Arengu Partei (AKP) kandidaatidele, mis seab tõsise kahtluse alla valimisprotsessi seaduslikkuse ja terviklikkuse austamise ning institutsiooni sõltumatuse poliitilisest sekkumisest;

ELi ja Türgi laiemad suhted ning Türgi välispoliitika

61. tuletab meelde, et ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti andmetel on Türgi täitnud ja täidab endiselt olulist rolli peaaegu nelja miljoni pagulase vastuvõtmisel, kellest ligikaudu 3,6 miljonit on Süüria pagulased ja umbes 360 000 registreeritud pagulased ja varjupaigataotlejad teistest riikidest, ning tuletab meelde, et tegemist on maailma suurima pagulaskogukonnaga; märgib, et COVID-19 pandeemia on süvendanud selle kriisiga seotud probleeme; peab tervitatavaks kõigi asjaomaste ametiasutuste, eelkõige kohalike omavalitsuste pingutusi pagulaste lõimimise parandamisel; on seisukohal, et EL peaks andma Süüria pagulastele ja Türgi vastuvõtivatele kogukondadele endiselt vajalikku tuge, jätkates muu hulgas Türgis asuvatele pagulaskogukondadele suunatud ÜRO programmide toetamist; toetab ELi ja Türgi avalduse ning pagulaste, varjupaigataotlejate ja rände küsimuses tehtava koostöö objektiivset hindamist, sealhulgas inimõigustele avalduva mõju hindamist, ning rõhutab, kui oluline on, et kumbki pool täidaks rakendusprotsessi osana oma vastavad kohustused ja järgiks põhiõigusi; rõhutab, et rändajate ja pagulaste ärakasutamist ei tohi aktsepteerida poliitilise mõjutamise ja väljapressimise vahendina; mõistab sellega seoses teravalt hukka rändesurve kasutamise poliitilistel eesmärkidel 2020. aasta märtsis, kui Türgi ametivõimud julgustasid aktiivselt rändajaid, pagulasi ja varjupaigataotlejaid siseneda Euroopasse Kreeka kaudu; märgib, et kuni ELi ja Türgi tagasivõtulepingu¹ täieliku ja

---

¹ Euroopa Liidu ja Türgi Vabariigi vaheline riigis ebaseaduslikult elavate isikute tagasivõtuleping (ELT L 134, 7.5.2014, lk 3).

tulemusliku rakendamiseni kõikide liikmesriikide suhtes tuleb liikmesriikidega nõuetekohaselt rakendada kehtivaid kahepoolseid tagasivõtulepinguid ja sarnaste lepingute ja korralduste sätteid; tuletab meelde, et Süüria pagulasi tuleks Süüriasse tagasi saata ainult siis, kui nad otsustavad minna vabatahtlikult ja saavad naasta oma algsesse kogukonda;

62. kinnitab taas oma 15. aprilli 2015. aasta resolutsioonis väljendatud üleskutset ja julgustab uuesti Türgit tunnistama Armeenia genotsiidi, et sillutada teed tõelisele leppimisele Türgi ja Armeenia rahvaste vahel; kutsub Türgit sellega seoses üles hoiduma igasugusest Armeenia-vastasest propagandast ja vaenukõnest ning järgima täielikult oma kohustust kaitsta Armeenia ja teiste rahvaste kultuuripärandit;
63. on kindlalt veendunud, et COVID-19 pandeemiaga saab võidelda üksnes ülemaailmse koostöö kaudu; usub, et ELi ja Türgi koostööd võiks selles osas veelgi süvendada, sealhulgas kestlike tarneahelate loomise osas; tunneb heameelt Türgi positiivse rolli üle kaitsevarustuse tarnimisel mitmetesse liikmesriikidesse ja teistesse riikidesse; tunneb muret presidendi dekreetide ja ministrite otsuste väärkasutamise pärast, mis õhnestavad seaduslikkuse põhimõtet veelgi otsustega, mis on tehtud COVID-19 pandeemia eriolukorraga toimetulekuks; kritiseerib Türgi ametiasutuste rünnakuid Türgi Arstide Liidu vastu, et vaigistada kõik kriitilised küsimused selle kohta, kuidas valitsus COVID-19 pandeemiat ohjab; mõistab hukka kohtusüsteemi tööriistana kasutamise, õigusvastased kinnipidamised, ahistamise ja alusetu kriminaaluurimise, mida rakendatakse ajakirjanike suhtes, kes on teatanud COVID-19 pandeemia ohjamise puudustest Türgis; märgib, et töötuse ja vaesuse määr on Türgis COVID-19 pandeemia tõttu kiiresti suurenenud;
64. rõhutab, et tolliliidu ajakohastamine oleks kasulik mõlemale poolele ning hoiaks Türgi majanduslikult ja normatiivselt ELiga seotuna lisaks sellele, et luuakse uus võimalus positiivseks dialoogiks ja koostööks, luuakse parem õigusraamistik ELi investeringuteks Türgis, sealhulgas vaidluste lahendamise mehhanism, ning kiirendatakse töökohtade loomist nii ELis kui ka Türgis ning Euroopa roheline kokkuleppe alase koostöö projekte; rõhutab, et praeguses olukorras – muu hulgas see, et Türgi kaldub oma praegustest kohustustest kõrvale järjest sagedamini, asjaolu, et ELi ja Türgi vahel toimub praegu Maaailma Kaubandusorganisatsioonis vaidlus, ning vastuvõetamatud üleskutsed boikoteerida ELi liikmesriike - näib, et tolliliidu ajakohastamine oleks eriti keeruline, kuid usub, et tuleks jätta alles võimalus soodustada konstruktiivsete pingutuste tegemist ja dialoogi uuendamist kõigis lahendamata küsimustes ning uurida tolliliidu ajakohastamise tingimusi; kordab, et selline ajakohastamine peaks põhinema rangetel inimõiguste ja põhivabadustega seotud tingimustel, nagu on ette nähtud Kopenhaageni kriteeriumides heanaaberlike suhete kohta ELi ja kõigi selle liikmesriikidega ning selle mittediskrimineeriva rakendamise kohta; tuletab sellega seoses meelde, et praeguse tolliliidu potentsiaal jääb täies ulatuses kasutamata seni, kui Türgi ei rakenda lisaprotokolliga täies ulatuses, et laiendada Ankara lepingut reservatsioonidega ja diskrimineerimata kõigile liikmesriikidele, ning olemasolevad kaubandust häirivad tegurid on kõrvaldatud;
65. toetab endiselt viisanõude kaotamist niipea, kui kehtestatud tingimused on täidetud; juhib tähelepanu sellele, et viisanõude kaotamine oleks oluline samm inimestevaheliste kontaktide hõlbustamise suunas, ning märgib, et see on väga oluline eelkõige üliõpilaste, akadeemikute, ettevõtjate esindajate ja ELi liikmesriikides peresidemeid omavate inimeste jaoks; tunneb heameelt presidendi 2019. aasta mai ringkirja üle, milles nõutakse demaršide kasutamise kiirendamist, kuid rõhutab, et Türgi on kuue

olulise kriteeriumi täitmisel veel väga vähe edu saavutanud; palub Türgi valitsusel neid kriteeriume täielikult ja mittediskrimineerival viisil täita, sealhulgas seoses kõigi ELi liikmesriikidega, ning keskenduda eelkõige terrorismivastasele seadusele ja andmekaitse seadusele;

66. märgib, kui oluline on nii ELi ja selle liikmesriikide kui ka Türgi jaoks jätkata tihedat dialoogi ja koostööd välispoliitika ja julgeoleku küsimustes; tunnistab, et Türgi, nii nagu iga suveräänne riik, võib ajada oma välispoliitikat vastavalt oma huvidele ja eesmärkidele; usub, et Türgi kui ELi kandidaatriik peaks püüdma oma välispoliitikat ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames üha enam ELi välispoliitikaga vastavusse viia; peab väga kahetsusväärseks, et Türgi on hoopis korduvalt otsustanud tegutseda ühepoolset ja põrkunud paljudes välisküsimustes pidevalt ELi prioriteetidega ning et seetõttu on Türgi ÜVJPga vastavusse viimise määr vähenenud 14 %-le; ergutab Türgit püüdlema tihedama koostöö ning edasise vastavusse viimise poole ELi välispoliitika, kaitse- ja julgeolekuküsimustes, sealhulgas terrorismivastases võitluses; tuletab meelde, et Türgi on NATO kauaaegne liige ning tema geostrateegiline asend on piirkondliku säilitamiseks ja Euroopa julgeoleku tugevdamiseks ülioluline; rõhutab, et Türgit kui NATO liitlast tuleks julgustada tegutsema kooskõlas NATO lepinguga, milles sätestatakse, et liikmed peaksid oma välissuhetes vältima ähvarduste või jõu kasutamist mis tahes viisil, mis on vastuolus ÜRO eesmärkidega; märgib ka, et ELi liikmesriigid ja Türgi jätkavad koostööd küsimustes, mis on NATO raames (sõjalise) strateegilise tähtsusega; tuletab ka meelde, et EL ja NATO on rahvusvahelises julgeolekukoostöös endiselt Türgi kõige usaldusväärsemad pikaajalised partnerid, ning kutsub Türgit üles säilitama välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas poliitilist sidusust, pidades silmas tema rolli NATO liikmena ja ELi kandidaatriigina, ning pühenduma taas täielikult NATO-le kui oma ainsale julgeolekuankrule; nõuab USA uue administratsiooniga Atlandi-ülest dialoogi suhete üle Türgiga, et võtta Türgi suhtes ja Türgiga vastu ühine poliitika, mille eesmärk on tõhustada koostööd ning väärtuste ja huvide lähendamist;
67. rõhutab, et Türgi peab oma nõudmisi kaitsma rahvusvahelisel õigusel põhineva diplomaatia ja dialoogi kaudu ning et iga katse avaldada teistele riikidele survet jõu, ähvarduste või vaenuliku ja solvava retoorika abil, eriti ELi ja selle liikmesriikide suhtes, on ELi kandidaatriigi puhul vastuvõetamatu ja sobimatu; palub sellega seoses komisjonil ning komisjoni asepresidendil ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal võtta Türgi valitsuse esindajate ELi ja selle liikmesriikide vastase mis tahes kuritahtliku keelekasutuse suhtes kindel seisukoht;
68. on sügavalt mures Türgi enneolematu ebaseadusliku käitumise pärast Vahemere idaosas – tegevuse pärast, mida ELi kandidaatriik on toime pannud ELi liikmesriikide vastu – ning sellega seotud julgeoleku- ja stabiilsusriskide pärast; mõistab teravalt hukka Türgi ebaseadusliku tegevuse Kreeka ja Küprose vetes, samuti Kreeka riikliku õhuruumi rikkumise, sealhulgas lennud üle asustatud piirkondade ja Kreeka territoriaalmere, mis rikub nii Euroopa liikmesriikide suveräänsust ja suveräänseid õigusi kui ka rahvusvahelist õigust; väljendab Kreeka ja Küprose Vabariigiga täielikku solidaarsust; kinnitab veel kord Küprose Vabariigi õigust sõlmida oma majandusvööndi kohta kahepoolseid lepinguid ning uurida ja kasutada oma loodusvarasid täielikus kooskõlas rahvusvahelise õigusega; väljendab sügavat muret Türgi ebaseadusliku kalapüügi pärast Kreeka territoriaalvetes Egeuse merel ning Türgi kalalaevastiku reguleerimata ja teatamata jäetud kalapüügi pärast rahvusvahelistes vetes Egeuse merel ja Vahemere idaosas; nõuab tungivalt, et Türgi ja kõik sidusrühmad oleksid kaasatud heas usus vaidluste rahumeelsesesse lahendamisse ning hoiduksid kõigist ühepoolsetest ja ebaseaduslikest tegevustest või ähvardustest; rõhutab, et konfliktidele on võimalik leida

kestlik lahendus üksnes dialoogi, diplomaatia ja hea tahte vaimus peetavate läbirääkimiste kaudu ning kooskõlas rahvusvahelise õigusega; kutsub kõiki asjaosalisi üles pidama tõelise ühise tahte märgina heas usus läbirääkimisi majandusvööndite ja mandrilava piiritlemise üle, austades täielikult rahvusvahelist õigust ja heanaaberlike suhete põhimõtet; märgib kahetsusega, et Türgi Suure Rahvuskogu poolt 1995. aastal Kreeka vastu kuulutatud *casus belli* ei ole veel tagasi võetud; tunneb heameelt, et Kreeka ja Türgi on alustanud pärast viieaastast seisakut ettevalmistavate kõneluste uut vooru, mille eesmärk on muu hulgas käsitleda mandrilava ja majandusvööndi piiritlemist kooskõlas rahvusvahelise õigusega; kordab üleskutset Türgi valitsusele allkirjastada ja ratifitseerida ÜRO mereõiguse konventsioon, mis on Euroopa Liidu õigustiku osa; peab tervitatavaks ja toetab täielikult Euroopa Ülemkogu ettepanekut korraldada Vahemere idaosas käsitlev mitmepoolne konverents, et luua platvorm vaidluste lahendamiseks dialoogi teel, ning kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles seda võimalikult kiiresti käivitama; kordab oma üleskutset nõukogule olla valmis töötama välja edasiste piiravate valdkondlike ja sihipäraste sanktsioonide loetelu, kui Türgiga suheldes ei saavutata olulisi edusamme ega uusi väljavaateid; märgib, arvestades Türgi jätkuvat ja uut ebaseaduslikku puurimistegevust, et nõukogu 15. juuli 2019. aasta järeldused, mille kohaselt loobutakse assotsiatsiooninõukogu ning ELi ja Türgi vahelistest kõrgetasemeliste dialoogidele pühendatud edasistest kohtumistest, ja nõukogu 11. novembri 2019. aasta otsus (ÜVJP) 2019/1894, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Türgi ebaseadusliku puurimistegevusega Vahemere idaosas¹, on esimene kord, kui selliseid reageeringuid peeti kandidaatriigi tegevuse tõttu vajalikuks; nõuab ka tungivalt, et Türgi lahendaks vaidlusi rahumeelselt ning hoiduks ühepoolsetest ja ebaseaduslikest tegudest ja ähvardustest, kuna see võib heanaaberlikke suhteid ELi ja selle liikmesriikidega kahjustada: palub komisjoni asepresidendil ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal kaaluda Vahemere idaosas asuva Euroopa Liidu eriesindaja ametisse nimetamist, et hõlbustada Türgi diplomaatilist teavitamist;

69. mõistab teravalt hukka Türgi Rahvuskogu esimehe avalduse, mille kohaselt võib Türgi üksnes presidendi dekreediga taganeda Montreux' konventsioonist, mis on oluline rahvusvaheline kokkulepe, mis reguleerib vaba rahvusvahelist laevaliiklust Dardanellide ja Bosporuse väinas; märgib, et see avaldus on kooskõlas Türgi varasemate pingutustega vaidlustada Lausanne'i rahulepingu kehtivus ning seega õõnestada rahvusvahelist rahu ja stabiilsust laiemas piirkonnas, sealhulgas eelkõige Türgi naaberriikides;
70. mõistab teravalt hukka Varosha ebaseadusliku osalise taasavamise Famagusta linnas, sest see õõnestab vastastikust usaldust ja seega võimalust alustada Küprose küsimuse tervikliku lahenduse üle uuesti otseseid läbirääkimisi, muutes kohapealse olukorra halvemaks ning süvendades Küprose lõhenemist ja püsivat jagamist; hoiatab Varosha *status quo*'s tehtavate mis tahes muudatuste eest, millega rikutaks ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone; kutsub Türgi valitsust kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu hiljutise üleskutsetega üles seda sammu tühistama ning hoiduma kõigist muudest ühepoolsetest meetmetest, mis võiksid pingeid saarel veelgi suurendada; kutsub Türgit üles tooma oma väed Küproselst välja, andma Varosha piirkonna üle selle seaduslikele elanikele ÜRO administratsiooni ajutise kontrolli all kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 550 (1984) ja hoiduma tegevusest, mis muudab ebaseaduslike asunduste poliitika kaudu saare demograafilist tasakaalu; kordab oma üleskutset Türgile pühenduda ja aidata kaasa terviklikule lahendusele, mis

---

¹ ELT L 291, 12.11.2019, lk 4.

on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu asjakohaste resolutsioonidega, sealhulgas omandi tagastamise ja usupaikade säilitamise kohta; peab kahetsusväärseks, et Türgi kõrgeimad ametivõimud on kiitnud poliitilistel ja natsionalistlikel eesmärkidel heaks kahe riigi kooseksisteerimisel põhineva lahenduse, ning nõuab tungivalt, et Türgi valitsus reageeriks konkreetselt ÜRO peasekretäri üleskutsele läbirääkimisi uuendada; nõuab tungivalt, et osapooled taasalustaksid ÜRO peasekretäri egiidi all võimalikult kiiresti läbirääkimisi Küprose taasühinemise üle, alustades kohast, kus need pooleli jäid, ja tuginedes 2017. aasta Crans-Montana protsessi käigus juba saavutatud kokkulepetele; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid täidaksid läbirääkimiste edukal lõpuleviimisel aktiivsemat rolli; väljendab veel kord toetust õiglasele, terviklikule ja kestlikule lahendusele, mis põhineb kahe kogukonna ja kahe tsooni föderatsioonil, mis oleks ühtne juriidiline isik, millel oleks ühtne suveräänsus ja üks kodakondsus ning kus kahe kogukonna vahel valitseks poliitiline võrdsus, nagu on määratletud asjakohastes ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonides, kooskõlas rahvusvahelise õiguse ja ELi õigustikuga ning järgides põhimõtteid, millel liit rajaneb; on kindlalt veendunud, et konfliktidele on võimalik leida kestlik lahendus üksnes dialoogi, diplomaatia ja läbirääkimiste kaudu hea tahte vaimus ning kooskõlas rahvusvahelise õigusega; on kindlalt veendunud, et Küprose probleemi kestlik lahendamine tooks kasu kõigile piirkonna riikidele; rõhutab, et Küprose probleemi lahendamise järel on vaja ELi õigustikku rakendada kogu saarel, ning Küprose türgi kogukonna demokraatlike jõudude kaasamise tähtsust; tunnustab tähtsat tööd, mida on teinud teadmata kadunud isikutega tegelev kahe kogukonna komisjon nii teadmata kadunud Küprose türklaste kui ka Küprose kreeklaste otsimisel, ning kordab oma heakskiitu asjaolule, et asjakohastele aladele on juba mitu aastat antud parem juurdepääs, kaasa arvatud sõjaväealad; palub Türgil teadmata kadunud isikutega tegelevat komisjoni aidata, andes teavet oma sõjaväearhiividest; peab kahetsusväärseks Türgi jätkuvat keeldumist järgida lennundusõigust ning luua suhtluskanal Türgi ja Küprose Vabariigi lennujuhtimiskeskuste vahel, mille puudumine kätkeb endas reaalseid ohutusriske ja ohte Euroopa reisijatele, nagu on kindlaks teinud Euroopa Lennundusohutusamet ja Rahvusvaheline Lennuettevõtjate Föderatsioon; on seisukohal, et see võiks olla valdkond, kus Türgi võiks tõendada oma pühendumust usaldust suurendavatele meetmetele, ning kutsub Türgit üles tegema koostööd ja rakendama täielikult ELi lennundusõigust; tuletab meelde oma varasemates resolutsioonides väljendatud seisukohta kõigile ELi liikmesriikidele suunatud nõukogu algatuse käivitamise kohta, et peatada relvaeksport Türgisse vastavalt nõukogu ühisele seisukohale 2008/944/ÜVJP;

71. mõistab kindlalt hukka Türgi sõjalised sekkumised Süürias, mis on rahvusvahelise õiguse rasked rikkumised ning õhnestavad kogu piirkonna stabiilsust ja julgeolekut; kutsub Türgi valitsust üles lõpetama Põhja-Süüria ja Afrini ebaseaduslik okupeerimine ning viima sealt välja oma sõjalised ja poolsõjaväelised jõud; kordab, et julgeolekukaalutlused ei tohi õigustada ühepoolset sõjalist tegevust välisriigis; tuletab meelde, et Idlibi probleemi ei saa lahendada kestlikult sõjalisel teel, vaid ainult poliitiliselt; väljendab sügavat muret võitlejate ja palgasõdurite üleviimise pärast Põhja-Süürias asuvatest džihaadi rühmitustest Liibüasse ja Mägi-Karabahhi konflikti ning mõistab selle teravalt hukka; palub Türgi ametivõimudel luua Süüria põgenike kogukondadele õiged tingimused koju tagasipöördumiseks ja teha see neile võimalikuks;
72. kutsub Türgit üles pühendumata jätkuvalt Liibüa konflikti rahumeelsele lahendamisele ÜRO egiidi all ning järgima täielikult ÜRO Julgeolekunõukogu kehtestatud relvaembargot; kiidab heaks Euroopa Liidu juhitavate merevägede operatsiooni „Iriini“ Vahemerel (EUNAVFOR MED Iriini) ja selle pingutused säilitada mandaadiga

kehtestatud relvaembargo ning ennetada inim- ja uimastikaubandust; peab kahetsusväärseks, et Türgi on vähemalt kahel juhul keelanud EUNAVFOR MED Irini personalil kontrollida Türgist Liibüasse reisivaid laevu; kutsub seetõttu Türgit üles tegema täielikku koostööd EUNAVFOR MED Iriniga, mis tegutseb kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidega 2292 ja 2526, mis on siduvad kõigile ÜRO liikmesriikidele, sealhulgas Türgi Vabariigile; kutsub sellega seoses nõukogu üles alustama koostööd EUNAVFOR MED Irini ja NATO operatsiooni „Sea Guardian“ vahel, et tagada operatsiooni „Irin“ varustatus vajalike vahendite ja töötajatega, et tõhusalt täita oma põhiülesannet teostada järelevalvet maismaa-, mere- ja lennuliikluse üle ning aidata kõikidel riikidel täielikult rakendada relvaembargot; rõhutab vajadust säilitada relvarahu ning viia kõik välisjõud ja palgasõdurid kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidega viivitamata ja tingimusteta kogu Liibüa territooriumilt välja; mõistab karmilt hukka asjaolu, et Türgi ja Liibüa kirjutasid alla kaks vastastikuse mõistmise memorandumit, mis käsitlevad igakülgselt julgeoleku- ja sõjalist koostööd ja merepiirkondade piiritlemist ning mis on omavahel seotud ja rikuvad selgelt rahvusvahelist õigust ja ÜRO Julgeolekunõukogu asjaomaseid resolutsioone;

73. mõistab hukku asjaolu, et selle asemel, et nõuda vägivallale lõpu tegemist ja rahumeelsete läbirääkimiste taasalustamist, toetades Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) Minski grupi pingutusi, otsustas Türgi hoopis tingimusteta toetada ühe poole sõjalist tegevust hiljutises Mägi-Karabahhi konfliktis, kasutades sellega seoses provotseerivat retoorikat, mis õhutab pingeid, selle asemel et neid vähendada; mõistab hukka välisvõitlejate üleviimise Süüriast ja mujalt Mägi-Karabahhi, nagu on kinnitanud OSCE Minski rühma kaaseesistujariigid, ning kutsub Türgit üles hoiduma igasugusest tegevusest ja retoorikast, mis võiks veelgi süvendada pingeid Lõuna-Kaukaasia piirkonnas, ning toetama rahvusvahelist dialoogi ja rahuprotsessi OSCE Minski rühma egiidi all;
74. kutsub Euroopa välisteenistuse tegevusüksust üles dokumenteerima Türgi ELi vastu suunatud väärteavet, eelkõige Aafrikas, Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas, ning esitama oma järeldused Euroopa Parlamendile;

ELi ja Türgi suhete tulevik

75. usub, et on õige aeg tõsiselt kaaluda ELi ja Türgi suhete seisuga ning koostada kõikide ELi institutsioonide ja liikmesriikide koostöös terviklik, ühtne ja sidus keskpika kuni pika perspektiiviga strateegia; kutsub Türgit üles alustama konstruktiivset ja heauskset dialoogi, sealhulgas välispoliitika küsimustes, kus Türgi ja EL on olnud vastandlikel seisukohtadel, et leida taas ühine seisukoht ja ühine arusaam ELiga, taasalustada dialoogi ja koostööd heanaaberlike suhete valdkonnas ning taaskäivitada Türgis reformiprotsess, pöörates erilist tähelepanu põhiõiguste valdkonnale; on veendunud, et EL peaks jätkama kõigi võimalike Türgiga peetavate dialoogide, ühise arusaamise ja seisukohtade lähendamise juhtumitega tegelemist, kuid kordab, et kui see ebaõnnestub ja tulevad uued rahvusvahelise õigusega vastuolus olevad ühepoolsed meetmed või provokatsioonid, peaks EL kasutama kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid ja võimalusi, sealhulgas viimase abinõuna sihipäraseid sanktsioone, millel ei tohiks olla kahjulikku mõju Türgi rahvale, kodanikuühiskonnale või Türgis asuvatele pagulastele;
76. on veendunud, et EL ei tohiks segamini ajada Türgit tema praeguse valitsuse poliitikaga, ning rõhutab seetõttu, et EL peaks jätkuvalt pühenduma Türgi kodanikuühiskonna toetamisele, et kaitsta ja edendada demokraatlikke väärtusi ja

põhimõtteid, inimõigusi ja õigusriiki, võttes arvesse Türgi ühiskonna üldist tugevat euroopameelsust ja Euroopa identiteeti; kutsub sellega seoses kõiki ELi institutsioone, eelkõige nõukogu, üles seadma inimõiguste mõõdet ning põhivabaduste ja õigusriigi olukorda Türgis oma Türgi suhtes võetavate meetmete keskmesse; võtab teadmiseks hiljutise ühisteatise ELi ja Türgi poliitiliste, majandus- ja kaubandussuhete olukorra kohta (JOIN(2021)0008) kui lühikokkuvõtte praegusest olukorrast; peab kahetsusväärseks, et demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste tagasilööke Türgis ei käsitletud Euroopa Ülemkogu 2021. aasta märtsi järeldustes piisavalt; rõhutab, et õigusriigi ja inimõiguste mõõde peaksid olema ELi Türgi-poliitika hindamise keskmes; palub seetõttu komisjonil ja nõukogul lisada inimõiguste ja õigusriigi mõõde ühe põhikriteeriumina ELi ja Türgi suhete järgmiste võimalike sammude kavandamise; rõhutab, et see võib aidata heastada viimasel ajal Türgis täheldatud põhivabaduste tagasilöögid ning saata suurele euroopameelsele ja demokraatiat pooldavale Türgi ühiskonna osale julgustava sõnumi;

77. on arvamusel, et nii EL kui ka Türgi teavad, kui vajalik ja oluline on saavutada omavahelistes suhetes konstruktiivne ja üksteist austav suhtumine ning et suhtluse ja dialoogi suurendamine kõigil tasanditel on ELi ja Türgi vastastikuse usaldussuhte taastamisel ülioluline, et luua kindel ja püsiv alus, mis võimaldab konstruktiivset arengut, kodanike elu pidevat paremaks muutmist ja rahu säilitamist; on veendunud, et tuleb tugevdada ka teisi kommunikatsioonikanaleid, sealhulgas kohalike omavalitsuste vahel, toetades Regionide Komitee asjakohast tööd, ning akadeemilist, kultuuri- ja ajakirjanduse valdkonda; nõuab, et kõik ELi institutsioonid ja liikmesriigid teeksid selleks ühiseid pingutusi, ning kutsub komisjoni üles andma sellistest sammudest aru oma järgmises aruandes ELi ja Türgi suhete kohta; märgib, et viimane ELi-Türgi parlamentaarne ühiskomisjon pidas Ankaras oma 78. kohtumise 19.–20. detsembril 2018. aastal; peab kahetsusväärseks ELi-Türgi parlamentaarne ühiskomisjoni põhjendamatu tegevusetuse perioodi ja väljendab seetõttu lootust, et Türgi Suure Rahvuskogu ja Euroopa Parlamendi kohtumisi ELi-Türgi parlamentaarne ühiskomisjoni raames, mis on oluline raamistik aruteludeks ja pingete leevendamiseks, taasalustatakse kiiresti;
78. nõuab, et ELi ja Türgi liidrid pärast tegelikku pingete leevenemise protsessi kokku saaksid, et vaadata üle praegune suhete raamistik või uurida uusi tulemuslikumaid ELi ja Türgi suhete mudeleid;
79. on seisukohal, et suhete üldise olukorra parandamiseks peavad mõlemad pooled järgima lugupidavat keelekasutust, tegema pingutusi võitluses olemasolevate eelarvamuste ja väärarusaamade vastu ning võimaldama, et teise poole maine muutuks üldsuse silmis objektiivsemaks ja terviklikumaks, parandades teineteise kohta tekkinud halvemat ettekujutust; kutsub sellega seoses komisjoni üles käivitama Türgi ühiskonnale suunatud kommunikatsioonipoliitikat, mille eesmärk on tõsta teadlikkust EList, anda objektiivset teavet ELi poliitika kohta ja taastada Türgi kodanike õige ettekujutus liidust; rõhutab, et sõjakas ja agressiivne retoorika ainult tugevdab mõlemal poolel äärmuslikke seisukohti ning üksnes vastanduv lähenemisviis on kasulik ainult neile, kes püüavad Türgit ja ELi üksteisest lahutada;
- o
o o
80. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogu eesistujale, nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja

Julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Türgi Vabariigi presidendile, valitsusele ja parlamendile ning palub komisjonil ja Euroopa välisteenistusel tõlkida komisjoni 2020. aasta aruanne Türgi kohta ja käesolev resolutsioon türgi keelde ja saata koopia Euroopa Parlamendile.